

Na 'Etanai Usu-usu Ana Pol Tanaraau Noni Hinihini Na'i Korin

Gere Mamaani 'Iniai Bukani

'A 'ua? Tara'i 'oha 'o wai'ado'ado suria 'onaa na maho na'o haa'i ra odo-odo ma'ua ra ai'a? 'E kae aba na'i Buka Rom 'a maania tanagaau taha nagai hinihina. Ma na'i 'etanai Buka Korin 'ia Pol 'a ha'ausurigia 'iniai he'ua i here nagai haa ma'ua 'ai he'ua i barongagaa'i na'i 'oha gau hinihina Jisas.

Korin 'e kae 'omaa ororiu na'i 'oha na 'ia Pol 'a usuai usu-usuni. Mana dorasi 'e dora na ragoi saeni dora he'ete'i hairiu, goni beiraau sae narau boboi na'i 'isi 'anai horihori ma 'anai raoraonga'i. Ra 'unua do ni 'omaasi 'e 'omaa ta'aa suria 'iraau sae ra hahaa'i mwani ora-ora'a ta'a'i.

'E 'aariha na 'ia Pol na haa na ura 'inia 'i heiso'i na'i 'omaasi. 'Ariwou ma rongoa do 'iraau tara'i sae hinihini rau taraawa'a haa'i ro'u i mareho ta'a'i na 'iraau sae na'i 'omaasi rau haa'i. 'Ariwou me 'iraau sae hinihini rau usu-usu tanaa marau songa'inia 'ini'i tara'i mareho. Mia Pol 'a orisiai usu-usu adaau ma arami'i tara'i heisonga'i narau songa'inia 'ini'i, ma ha'ata'u'uraau 'anai ha'a-odoodoraau nei narau haa'i mareho ta'a'i.

'A o'asi ro'u tanaraau mwane noni hinihini na'i 'ohani. 'A ororiu 'anai ha'ausuringa'ini'i taha na 'ia Pol 'a ha'ausuriraau 'ini'i noni na'i Korin. Na'i 'oha na 'oi 'oha'i, 'oi wai'ado'ado suri'i mareho na 'oi matai haa'i 'anai ha'ata'inia hura'a i taha na'o hinihina.

---

1 ¹Inaua Pol na 'ia God na sigihiau 'anai Ha'ataari ana Jisas Kraest, mea Sostenes i do'oragaau na'i Kraest, ²namiri hauai usu-usuni tana'amoui sae ni heiso'i na'i Korin. 'Ia God 'a sigihi'amou 'anai ha'i noni maea ana'i neina mou matai hagu beia Jisas Kraest. 'Ia God 'a haa o'asi ro'u tanaraau hakoi noni nara hinihina Araha aga Jisas Kraest suri'i mwani dora. 'Ia Jisas naasi Araha aga hako.

³Au ha'arahesi mia Godi Amaga mea Jisas Kraest, Araha aga, rarui ha'agorohi'amou mararui ha'a-awa ha'agorohi'amou.

Pol 'A Ha'atee Ha'agorohia God

⁴Au ha'atee ha'agorohia God 'ado 'oha 'ini'i mwani bane rago na haa'i tana'amou 'iniai hagu amou beia Kraest Jisas. ⁵Suriai o'asi ana, na

tahingamoo'i ra honu 'ini'i mwani mareho goro, 'onaa huunai aidangisia amoua God ma ro'u 'iniaidangi namou to'oraa 'anai maania ro'u tanaraau haru nei. ⁶A ha'ata'inia doni ha'ausuringa'i amee'i tana'amou 'inia Kraest ra ha'a-momori. ⁷Naasi na mwani bane ni tatau'aro tanaa God, mou dau'i hako na'i mamasia namou haa i boi aho'i mai ana Araha aga 'ia Jisas Kraest. ⁸Iia 'ai 'a'auhi'amou 'anai ura baabau na'i hinihinimoou neina 'a bwa'i mareho taritari'a namoi haua narai hiiri'amou 'inia na'i 'oha nai aho'i mai Araha aga, 'ia Jisas Kraest. ⁹Mia God 'ai 'a'auhi'amou 'anai ura baabau, 'inia 'iia 'a mangudi suri'i duruduru ana'i. Me 'iia ro'u na soi'amou 'anai hagu goni beiai garena, 'ia Jisas Kraest, i Araha aga.

Heiho Na To'o Na'i Heiso

¹⁰Arai do'ora mana asigu'i, na'i atana Araha aga Jisas Kraest wai ha'a-ta'u'u'amou. Moi 'adoma'i aratara neina heiho 'abwa'i awa na'i ahoamou hairiu. Moi ahu aratara goni goro 'anai haai ta'i 'ado'ado. ¹¹Arai do'ora mana asigu'i, ra'i nei 'iniraui ruruha ana Kloui narau 'unu ha'agorohia tanaa do ra'i ha'atee heiraeraesi nara to'o na'i ahoamou hairiu. ¹²E nei ma o'ani, "Inau 'au suria Pol," ma'e nei ma o'ani, "Inau 'au suria Apolos." E nei ma o'ani, "Inau 'au suria Pita," ma'e nei ma o'ani, "Inau 'au suria Kraest." ¹³I'amou mou hoahoai abena Kraest 'inia taringai dora. 'A 'ua? 'Inaua Pol nau mae 'ini'o na'i dadaahoro ani? 'A 'ua? 'Inau nara bwareomae'amou 'inia atagu?

¹⁴Au ha'atee ha'agorohia God 'inia ai'a tanei 'ini'amou nawai bwareomaeaa na'i murina bwareomaeaarua agua Krispas mea Gaeas. ¹⁵Naasi 'a bwa'i nei nai 'unua do 'i'amou mou bwareomae 'anai ha'i rongoiusuri tanaa. ¹⁶Au 'iraraa do ruruha ana ro'u moia Stefanas nau bwareomaearaau, ma ai'a tanei'a nawaigui 'iraraa ro'u do'au bwareomaearaau. ¹⁷Inia 'ia Kraest 'a ai'a ha'ataariau mai 'anai bwareomaearaui sae, me 'anai taroha'iniai Taroha Goro. Mau ai'a heitaroha'i 'ini'i mwani ha'atee nara rongo aidangi di'u. Ra gasigu hinihinia Kraest 'inia moi hadahadagagu nara rongo goro di'u. 'Onaa 'ai o'asi, ni mae na haua Kraest na'i dadaahoro 'ai 'ari pwaranga moi.

Na Huunai Madoma Ana God

¹⁸Na taroha 'inia mae na haa Kraest 'ini'i ora-ora'a agaa'i na'i dadaahoro, 'e maho na rongo to'obweubweu'a tanaraui nei ra suriai tara 'anai mae. Me tanagiai nei na 'ia God na ruhasigia, ni tarohasi 'e mena 'anai ruhasigia baaniai ora-ora'a. ¹⁹Na Usu-usu Maea 'a o'ani,

"Inau wai ha'a-ai'a'i aidangidi nei ra madoma, mawai ha'ata'ai'i taha nara 'adoma'iniai haa'i."[†]

²⁰Ma naasi ragui 'ua, 'ira nei ra madoma ma'ua 'iraui nei ra madomasi'i Ringe ana'ia Moses ma'ua 'iraui nei ra mataihere heitohetohe? 'Ia God

'a ha'a-'ome to'o bweubweu'araau ma ha'ata'inia hura'a doni madomani marewana 'a to'o bweubweu'a.

²¹'Inia na'i madoma ana God 'a ha'abwarasia baaniraaui noni 'anai aidangi tarihana God suri'i madoma adaa'i. Ma'ata tanaraui nei ra hinihiniai taroha nameu taroha'inia na rongo to'obweubweu'a tanarai saeni marewana, 'ia God 'ai ruhasiraaui. ²²'A rongo to'obweubweu'a tanaraui Jiu 'inia rau 'irisia di'u 'anai 'omesi'i ha'abu'oahu miraaui na Grik rau hinihinia moi maho na rongo madoma. ²³Mi'ameu meu ha'arangasia hura'a i mae na haa Kraest na'i dadaahoro. 'Iraau na Jiu rau 'itaa'i taroha naasi, miraaui nei narau ai'a Jiu, rau 'adoma'inia do ra'i ha'atee rongo to'obweubweu'a moi. ²⁴Ma'ata tanagaui nei na 'ia God na soigaaui 'anai ha'i noni ana'i, rei'uaa Jiu ma'ua ai'a, 'ia Kraest 'a ha'ata'iniai mena mana madoma ana God. ²⁵'Inia ni 'ado'adona God na 'ome to'obweubweu'a tanaai noni, 'e aidangi na di'uai aidangina'i noni, mana taha na haa God na 'ome maemae'a tanaai noni, 'a mena di'uai taha na noni na matai haua.

²⁶Arai do'ora mana asigu'i, moisu 'adoma'iniai madoraa na 'ia God na soi'amou 'anai suria Kraest. Na'i 'ado'adodaui ahurodo, taringai nei moi 'ini'amou nara 'adoma'inia domou madoma. Taringai nei moi namou ha'i na'otara, ma'uasi huta suri'i ruruha ororiu. ²⁷Mia God 'a sigihiraaui nei nara ai'a madoma do neina 'iraaui nei ra madoma rai ninima, ma sigihiraaui ro'u i nei ra 'adoma'i hunihuniraaui moi, neina rai ninima i nei narau 'adoma'inia dorau ororiu. ²⁸God 'a sigihiraaui nei na 'iraaui inoni na'i marewanani ra 'adoma'i hunihuniraaui moi mara 'adoma'inia do rau ta'aa, neina 'iraaui nei nara 'adoma'inia do rau ororiu, rai ha'i inoni nara ai'a ororiu moi. ²⁹Naasi 'a ha'ata'inia do 'a bwa'i nei nai matai ha'a-ta'eta'ea haaria na'i maana God. ³⁰'Ia God haaria na wai'amou 'anai hagu beia Jisas Kraest. Mia Kraest 'a ha'ata'inia tanagiai huunai madoma ana God. 'A horigia hura'a baaniai ora-ora'a, ma 'iniai hagu agaaui beia, gau ha'i inoni ana'ia God ma ha'odoodogaui na'i maana. ³¹Tarana naasi na Usu-usu Maea 'a o'ani,

“Iatei na raba ha'atee ha'aba'o,

'ai ha'atee ha'aba'o moi 'iniai taha 'ia Araha na haua.”[†]

Taroha 'Iniai Mae Na Haa Kraest

2 ¹Arai do'ora mana asigu'i, na'i 'oha nau boi bei'amou 'anai taroha'iniai taroha 'inia God tana'amou,[†] 'inau ai'a haali ha'atee bwara tana'amou, ma'uasi dowai ha'atee 'onaai sae na madoma. ²'Inia nau 'adoma'inia do ai'a ta mareho he'ete'i'a ro'u dowai'ui hadanga'inia, me 'iia moia Jisas Kraest mana mae na haua na'i dadaahoro. ³Na'i 'oha nau taha bei'amou, na abegu 'a maemae'a mau mamaa'u ha'i 'idi'idi. ⁴Me suri'i hadahada agu'i mana ha'ausuringa'i agu'i, 'au ai'a bonasi'amou domoi hinihini 'ini'i mwani ha'atee nara rongo madoma di'u. Ma'ata 'oha nau hadahada, mou re'iai mena anai Hi'ona Maea na ha'ata'inia doni taroha naasi, 'e taroha na boi baania God.

1:31 Jeremaea 9:24 2:1 Tara'i Baebol ra o'ani, “Taroha Goro 'inia God na bainihu ga'u.”

⁵Au haua o'asi, 'inia 'au 'irisia domoi hinihini 'inia re'ia amouui mena ana God, ma 'ai abu do 'inia rongoa amouui madoma anai noni.

Madoma Ana God

⁶Ma'ata tanaraau nei ra wetewete mara baabau goroi hinihinidaa'i, 'i'ameu meu hadahada beiai madoma, mana madoma naasi, ai'a madomani marewanani, ma'ua ai'a madoma adaa'i mwaerahani marewanani narai hako moi. ⁷I'ameu meu hadanga'inia 'ado'ado madoma ana God na ai'a ha'ata'i ga'au tanaraau noni. 'Ia God na hauai 'ado'adosi 'anai 'a'auhigia dogai taha beia, ma 'adoma'inia mau mai na'i madoraa na marewana 'a ai'a pwa'ara mau. ⁸Ai'a ta ta'i mwaeraha ni marewanani nai aidangisiai 'ado'ado madoma naasi. 'Inia 'onaa narai aidangisia, rau ga'i bwa'i rabuai Araha hauasa na'i hunganai dadaahoro. ⁹Na Usu-usu Maea 'a o'ani,

“Taha na ai'a noni nai re'ia ma'ua rongoa,

mana taha na ai'a noni nai 'adoma'inia do'ai to'o,

naasi taha na 'ia God na 'adoma'i ha'aagau 'inia tanaraau nei rau ta'ahia.”[†]

¹⁰Ma'ata na Hi'ona Maea ana God 'a ha'ata'ini'i maho 'isi tanagia, 'inia ni Hi'ona Maea 'a 'irara'i hakoi mwani maho, rei'uua taha ra awa bainihu na'i 'ado'adona God. ¹¹Na inoni haaria na aidangisia haariai taha na awa na'i 'adoma'ina. Ma o'asi ro'u, na Hi'ona Maea ana moia God na matai aidangisiai 'adoma'ina God. ¹²I'gaau noni hinihini gau ai'a to'oraai 'adoma'idi noni ahurodo, ma'ata gau to'oraai Hi'ona Maea na 'ia God na ha'ataaria mai. 'A nugaa beigia magai aidangisi'i mwani mareho 'ia God na haa'i tanagia.

¹³Naasi 'oha meu ha'ateenga'ini'i maho 'ini, meu ai'a ha'atee suriai madoma ni noni. Ma'ata meu ha'atee 'ini'i ha'atee na Hi'ona Maea na haa'i tana'ameu. Meu ha'atee 'ini'i ha'atee ni Hi'ona 'anai ha'asuriraau noni 'ini'i mareho ni Hi'ona.

¹⁴Me 'iatei na Hi'ona Maea ana God 'a ai'a awa beia, 'a bwa'i raba rongo'i mareho ni Hi'ona. Na nei nara o'asi, ra bwarai aidangi tarihadi mwane maho o'asi, 'inia na mareho o'asi ra rongo to'obweubweu'a moi tanaraau. Ni Hi'ona Maea naasi nai 'a'auhigia 'anai aidangisi'i mareho ni Hi'ona. ¹⁵I'giai nei na Hi'ona Maea 'a awa beigia, gau matai aidangisi'i mwane maho, mei tanaraau inoni ahurodo 'a bwara tanaraau aidangisi'i barongagaa'i. ¹⁶Na Usu-usu Maea 'a o'ani,

“Iatei na aidangisiai 'adoma'ina Araha?

'Iatei na matai ha'ausuria?”[†]

Me 'igaau gau matai aidangisi'i mareho ni Hi'ona, 'inia 'igaau naasi na awa beigia i 'adoma'ina Kraest.

Inoni Tatau'aro Ana'ia God

3 ¹Arai do'ora mana asigu'i, na'i 'oha nau awa bei'amou ani, 'au ai'a ha'atee 'onaa ha-ha'atee agua tanara i nei na Hi'ona Maea na marungi'i tahingadaa'i. Ma'ata 'au ha'atee tana'amou 'onaa moi noni nara ai'a aidangisia God, 'inia na tahingamou beia Kraest 'a 'onaa mau i gare. ²Na

ha'ausuringa'i agu'i tana'amou ra 'onaai wai susu nau hanangi'amou 'ini'i, ai'a 'inia mahoingau baabau. 'Au haa o'asi, suria 'i'amou mou ai'a arari mau 'ana'i ngau mahoingau baabau. Ma rei'uaa na'i 'ohanisi mamou ai'a arari ro'u mau, ³'inia na barongamoo'i ra ta'isada mau 'onaai barongani ahurodo. Na'i 'oha namou hai'ubwani hairiu mamou heita'ia hairiu, 'a ha'ata'inia do 'i'amou mou here ro'u mau 'onaairaaui sae ahurodo. ⁴'Oha na tara'i nei 'ini'amou ra o'ani, "I'ameu meu suria Pol," ma tara'i nei ra o'ani, "I'ameu meu suria Apolos," naasi 'a ha'ata'inia domou suria mau i barongani ahurodo.

⁵'A 'ua? 'Iatei naasia Apolos, mia tei 'inau? 'I'amiria ra'i noni tatau'aro moi namiri 'a'auhi'amou ani 'ana'i hinihinia Aaha. Mamiri suriai tatau'aro na 'ia Aaha na nugaa tana'amiria. ⁶'Inaua Pol nau 'onaai sae na hasi'i kora na'i mou, 'inia 'inau nau maania tahamora tana'amou'i Taroha Goro. 'Ia Apolos na 'onaai nei na ringi 'ada'i wai, 'inia 'iia na boi na'i murigu ma ha'a-weteweteai hinihinimou. Ma'ata ai'a 'i'amiria, mia God moi na ha'atahi'i. ⁷Naasi na nei na hasi, mana nei na ringi 'ada'i wai raru ai'a ororiu. 'Ia God naasi na ororiu di'u, suria 'iia na ha'atahi'i. ⁸'Ia mo'o na hasi mea mo'o na ringi 'ada'i wai raru ta'isada moi. 'Ia God naigui taharirua 'ohadi tatau'aro adaru'i. ⁹'I'amiria hakosi ra'i noni tatau'aro ana'ia God, mi'amou namou 'onaai mou ana.

'I'amou 'onaai ro'u ruma ana God. ¹⁰'Iniai goro ana God 'iniau, 'inau 'au 'onaai nei na goro na'i tau'aro ruma. Nau 'onaai nei na 'ome sigihiai ano goro na ha'ababauai ruma ma tara'i nei he'ete'i nara tora ha'ahakoa wou. Me 'iatei nai tau'aronai ruma na'i anosi 'ai 'ome'ome goro. ¹¹Ra gasi orisiai anosi 'inia ta ano he'ete'i, 'inia 'iia moia Kraest naasi ta'i ano'a na goro. ¹²Hoita, na'i tau'aro nara haa'i, tara'i nei rai tau'aro 'ini'i mwani maho goro 'onaai gol, silva ma'ua mwani hau 'ome goro. Ma tara'i nei rai haa'i maho 'onaai hasi'ei, hahaarisi, ma'ua ao. ¹³Mana mwani mareho narau tatau'aro 'ini'i 'isi raigui ha'ata'i hura'a na'i dangi ni hihiri. Ni hihiri ana God 'ai 'onaai 'eu nai ha'imaani'i, 'onaa ra goro ma'ua ra ta'a'i. ¹⁴'Onaa tei na bwa'i noro i taha na tau'arona na'i hunganai anosi, naasi 'iia 'ai daua nana i heitahari. ¹⁵Ma 'onaa 'iatei nai noro i taha na tau'arona, na mwani mareho ana'i rai ai'a'i ma bwa'i dau heitahari. Ma'ata rei'uaa na o'asi, 'ia God 'a bwa'i hiiri ha'amaesia. 'Ai 'onaai nei nara ha'atahia baaniai 'eu na'i ruma na noro.

Ha'abasu 'Iniai Ha'ata'aiai Ruma Maea Ana God

¹⁶'A 'ua? Mou ai'a 'iraraa do 'i'amou naasi Ruma Maea ana God mana Hi'ona Maea 'a awa bei'amou? ¹⁷Naasi 'onaa 'ia tei nai boi maai ha'ata'aiai Ruma Maea ana God, 'ia God 'ai ha'ata'aia. 'Inia na Ruma Maea ana God 'a maea, mi'amou naasi Ruma Maea.

¹⁸'O'i abui pwari'i'o haari'o. 'Onaa 'o 'adoma'inia do'o madoma suri'i maho ni marewana, 'a goro do 'o ga'i 'onaai noni haaria moi na ai'a madoma na'i marewana, ma naasi 'oigui huunai madoma. ¹⁹'Inia 'ia God 'a 'omesiai madoma ni marewana, 'e maho haaria moi. Na Usu-usu Maea 'a o'ani,

“Ia God 'a ha'ata'inia hura'ai bweu adaau nei ra madoma suri'i madoma adaa'i haariraau.”†

20Ma o'ani ro'u,

“Ia Araha 'a 'iraraa doni 'adoma'idi nei ra madoma, 'e mareho haaria moi.”†

21Naasi, 'oi abui ha'apa'o 'inia bwaudo na'o suria. 'Inia na mwani mareho hako, 'ia God 'a haa'i tana'amou. 22'A hauameua Apolos mea Pita 'anai 'a'auhi'amou. 'A haua tana'amoui marewanani, 'a haai tahi mana mae, 'a haa tana'amoui dangini mana mwani dangi narai boi mau. Ni mwani maho hako 'isi 'iaamoo'i. 23Ma'ata, 'i'amou 'ia ana'ia Kraest, mia Kraest 'ia ana God.

Ha'ataari Ana'ia Kraest

4 1Naasi na mwani noni hako rau ga'i 'adoma'ini'ameu 'onaai inoni tatau'aro ana'ia Kraest nara ha'a-'u'uri'ameu 'anai ha'atee ruhasi'i 'ado'adona'i a God nara ai'a ha'ata'i ga'u hura'a. 2Hoita, taha na ororiu na noni tatau'aro nai haua, naasi 'anai ha'isuri'i mareho na bwaudo ana na 'unu'i. 3'Inau, ai'a 'ua moe'a tanaa do 'i'amou ma'ua tara'i sae ro'u domoi hiiriai tau'aro agua tanaa Kraest. 'Inau mau ai'a hiiria ro'u i tau'aro agua haariau. 4'Inia rei'uaa nau ai'a 'ome 'iraraa ta maho nawai haua na taritari'a, gasi 'ia Araha 'a 'ome 'irara'i tara'i maho. 'Iia moi Araha aga na ta'isada 'anai hiiriau. 5Naasi, abui hiiriai nata nei. Moi mamasia moi 'oha 'ia Araha 'ai aho'i mai. 'Iia nai ha'ata'ini'i hura'a i taha nara awa bainihu mana 'ado'ado ta'a'i nara awa na'i tahingana hako noni. Ma na'i 'ohasi 'ia God naigui hadahada taeniraau noni suri'i tatau'aro adaa'i.

6Naasi 'anai 'a'auhi'amou arai do'ora mana asigu'i, 'inau 'au heiha'auu 'inimiria Apolos tana'amou mamoi aidangisia goro i ha'atee na o'ani, “Moi ha'isuriai taha na Usu-usu Maea na 'unua.” 'Onaa moi haua o'asi, ma naasi namou bwa'i 'adoma'i ha'a-ororiua ta na'otara di'uai nata nei. 7Ai'a tanei 'ini'amou nai ororiu di'uai nata nei. Na mwani maho namou to'ora'i, 'ia moia God na haa'i tana'amou. Ma 'onaa na o'asi, ma ai'a ta'isada domoi ha'aba'o 'ini'i, 'inia na mareho 'isi mou ai'a daa'i suri'i wetewete amoo'i haari'amou.

8'A 'ua? Mou 'adoma'inia dona mwani mareho namou 'irisi'i na'i tahingamoo beia Kraest mou daa'i hako'a? Mou 'adoma'inia domou toto'ora'a 'ini'i mwani bane ni Hi'ona Maea? Ma 'ua? Mou 'adoma'inia doni hinihinimoo'i ra wetewete di'u 'onaai wetewete na haa i mena na to'oraa i mwaeraha, mi'ameu ai'a? 'A ga'i goro do mou ga'i ha'i mwaeraha moi, neina mei heimarungi goni ro'u bei'amou. 9Ma'ata na'i 'ado'adogu, 'a 'ome 'onaa do 'ia God 'a sigihi'ameu Ha'ataari 'anai siri suri'i mwani maho bwara. 'I'ameu meu 'onaai nei ra hiiria 'anai ha'amaesia ma 'anai ha'areirei 'inia na'i maadau hako noni mana enjel.

10'A 'ome 'onaa do 'i'amou mou 'adoma'inia domeu bweu 'ini hinihinia ameeua Kraest. Ma he'ua namou 'adoma'inia do 'i'amou mou madoma 'ini

hinihinia amoua Kraest? Mou 'adoma'inia domeu maemae'a, mi'amou mou 'adoma'inia domou mena di'u! 'A he'ua nara ha'ahou'amou, mi'ameu ra 'itameu! ¹¹Tari mai 'ohanisi meu awa hihioro'a ma maesi'ameui gono, mameu ho'o ngangatai bwana. Ra hidaari'ameu mameu ai'a to'ora ruma. ¹²Meu tau'aro raha haarimeeu 'anai hori'i maho nameu rabasi'i. Meu ha'agorohiraau nei ra 'isi'isi'ameu mameu ahumaratanoa 'oha ra nora ta'ai'ameu. ¹³Na'i 'oha ra ha'atee ha'a-ta'ai'ameu, meu 'abenga'i ha'atee goro tanaraau. Ma tari mai 'ohani, 'a ragoi noni na'i marewanani ra 'adoma'i mara ha'aro'a ma'ua mareho ta'aa 'ini'ameu.

¹⁴Na usu-usuni 'au ai'a haua do 'anai ha'a-arungata'ai'amou, me 'anai ha'ausuri'amou suria 'au ta'ahi'amou 'onaai ama na ta'ahi'i gare ana'i. ¹⁵Au ha'atee o'asi, 'inia rei'uaa na 'e tangahuru merui noni narau ha'ausuri'amou 'inia Kraest, me 'i'amou mou to'ora moi ta'i ama. Na'i tahingamou beia Kraest, 'inau nau 'onaai amamou 'inia waia mai aguai Taroha Goro tana'amou. ¹⁶Naasi 'au ha'a-ta'u'u'amou 'anai awasuriau. ¹⁷Tarana naasi nawai ha'ataaria wou 'inia Timoti. [†] 'Ia 'ai ha'a 'adoma'i aho'isi'amou 'ini'i ha'ausuringa'i agu'i mana awaha odo-odo nau haua 'onaai Ha'ataari ana Jisas Kraest. Mana mareho nai ha'ausuri'amou 'ini'i, naasi mareho nau bwane ha'ausurirau ro'u i noni hinihini 'ini'i suri'i mwani dora hako nau taha suri'i. 'Ia Timoti 'e noni na mangudi suri'i tatau'aro ana'i tanaau, mei tanaau 'a 'onaa do 'iia 'e gare agua nau ta'ahia di'u.

¹⁸Au 'iraraa do tara'i nei 'ini'amou mou ha'aba'o na'i 'ohani, 'inia mou 'adoma'inia do 'augu bwa'i ataha'a bei'amou. ¹⁹Ma'ata 'onaa 'ia Araha 'a 'irisia, ma 'a bwa'i orea mawai ataha'a bei'amou ma waigui 'iraraa 'onaa 'i'amou nei namou ha'aba'o di'usi, mou hadahada rago kongari moi, ma'ua mou hadahada bei'a mena. ²⁰Mou 'iraraa, 'oha 'ia God 'a marungiai tahingamu, 'a ai'a ha'ata'i moi na'i hadahadangamu, me 'a ha'ata'i ro'u suri'i taha na'o haa'i beia i mena ana. ²¹Hoita, 'e taha namou rabasia dowai haa 'oha wai ataha wou? Wai ataha wou 'anai ha'a-mama'ai'amou, ma'ua wai ataha wou beiai raromani heita'ahi mana awa 'abenga'i?

Here Wawaasua'a Na'i Heiso

5 ¹Inau 'au heimwaota'i di'u 'inia rongoa agua do 'e nei 'ini'amou na hauai here na ta'aa di'u. Ni here naasi, rei'uaa nei ra ai'a hinihinia God ma bwara ro'u dorai haua! 'Au rongoa do 'e nei 'ini'amou na mamurau beiai ruanai urao ana mama ana. ²Ai'a ta'isada domoi ha'aba'o, ma'ata mou ga'i arunga ahutotou 'inia marehosi. Mia mo'o na hauai heresi, 'a ta'isada domou ga'i ha'ahura'ahia baaniai ruruha amouu.

³⁻⁴Rei'uaa nau awa ha'atau, ma'ata na'i tahingagu hako 'inau bei'amou. Naasi 'a 'onaa do 'inau 'au awa moi bei'amou, ma 'inia mena ana Jisas, 'au bwane hiiria mo'o na hauai heresi. Naani maho namoi haua. Moi boi goni 'onaai noni hinihini mamoi 'iraraa ro'u do 'inau 'au awa ro'u bei'amou. Hoita

4:17 Tara'i Baebol ra o'ani "Tarana naasi nau ha'ataaria wou 'inia Timoti."

naasi, 'iniaia mena ana Araha Jisas ⁵moi watea mo'o na hauai heresi tanaa Saetan mai ha'a-rongomaata'ia na'i tahitahi ana. Ma 'onaa 'ai rihosi, 'ia Araha 'ai ha'atahia na'i dangi nai aho'i mai 'anai hiiriraau noni.

⁶I'amou mou watea mo'osi 'anai awa mau na'i ruruha amou. Ai'a ta'isada domoi ha'aba'o 'iniaia mahosi! I'amou bwani 'iraraai ha'atee na o'ani, "E gere meme i draebam kekerei ta'aa moi na matai ha'asu'ua hakoi flaoa." ⁷Naasi moi nugaa hura'a i draebam baani'amou mamoi awa odo-odo. Ha'amomori di'u, na'i 'ado'adona God, 'i'amou mou odo-odo'a na'i maana. 'A o'asi suria 'ia Kraest 'a mae 'inigia 'onaai garei siip nara ho'asi 'inia ani 'anai ha'abwarasiai mae na'i Roho Aharau. ⁸Naasi, 'oha gai boi goni 'anai ha'ato'oai Rongo ni Roho Aharau, gai abui boi beiai draebam ni ta'aa mana ora-ora'a, ma'ata beiai tahinga na ha'a-momori tarau.

⁹Na'i usu-usu agua tana'amou ani, nau bwane usua dio domoi abui mamaani bei'i nei ra awa moi 'anai wawaasua'a. ¹⁰Nau ai'a 'unua domoi abui mamaani beiraau nei ra ahurodo nara wawaasua'a mara naga, ma'ua nara beri mara ha'arahesi'i araaranunu. 'Onaa 'o raba hora baani'i sae o'asi, ma'oi hanota baaniai marewana. ¹¹Ma'ata, 'inau 'au 'unua domoi abui mamaani beiraau nei narau 'unuraau dora'i sae hinihini maragu awa moi 'anai wawaasua'a mara naga 'ini'i mareho adaa'i sae he'ete'i, nei ra ha'arahesi'i araaranunu mara ha'atee ha'ata'ai ai nata nei, nei ra gono raha 'iniaia waini bweu mara beri raha. Na inoni hinihini o'asi, moi abui haigaauni beiraau. Rei'uaa domoi heinagu moi 'anai ngau hasura'i beiraau, mamoi abu ro'u.

¹²⁻¹³Io, 'inau ai'a tanaau 'anai hiiriraau nei nara ai'a awa na'i heisoi, 'inia 'ia God naasi 'anai hiiriraau. Mi'amou naasi 'anai hiiriraau nei nara awa na'i heisoi. Na Usu-usu Maea 'a o'ani, "Iatei na ta'aa bei'amou, moi ha'ahura'ahia baaniai ruruha amou."

Herehere 'Anai Ha'a-aratara'i Heita'ia

6 ¹Na'i 'oha na 'e nei 'ini'amou na heita'ia beiai nata sae hinihini, 'a 'ua namou 'irisia moe'a 'anai taranga'inia tanaraau sae hihiiri nara ai'a hinihinia God 'anai ha'a-arataraa? Marehosi, 'e maho namou ga'i taranga'inia tanaraau noni ana'ia God 'anai ha'a-arataraa. ²A 'ua? Mou ai'a 'iraraa do'igaau noni ana'ia God nagai hiiriraau hakoi noni ni marewana na'i madoraa nai boi mau? Ma 'onaa 'i'amou namoi hiiri'i hakoi noni nai marewana, ma'ua na bwara moi 'inia tana'amou i ha'a-aratara'i gere haiu'au'a o'asi? ³Mamou ai'a 'iraraa do'igaau noni ana'ia God nagai hiiriraau ro'u i enjel? 'Onaa na o'asi, 'a ga'i bwa'i bwara 'anai ha'a-aratara'i haiu'au'a ni marewanani. ⁴Oha nara to'o i heita'ia bei'amou, mou ga'i bwa'i taranga'ini'i tanaraau ahurodo na 'iraau sae hinihini ra ai'a ha'ahouraa na'i aba 'anai ha'a-aratara'i mareho o'asi. ⁵Romwane, mou ga'i ninima suriai heresi! 'A 'ua? 'Agu ai'a ta ta'i sae'a ro'u bei'amou naigui gere aidangi goro 'anai ha'a-aratara'i haiu'au'a nara to'oto'o o'asi na'i ahoaamou? ⁶A

^{6:4} I nata herehere 'anai orisiai tatarani 'a o'ani, "Rei'uaa ta sae namoiwou 'ini'amou sae hinihini, ma 'a ga'i matai ha'a-aratara'i moi taha nara taritari'a na'i ahoaamou hairiu."

ga'i goro 'onaa 'ai o'asi. Ma'ata mareho na to'oto'o na'i 'ohanisi, 'e noni hinihini ma waiai nata noni hinihini na'i kooti na'i maadaau hako ahurodo!

⁷Na'i 'oha namou waiai nata noni hinihini na'i kooti, 'i'amou mou bwane heho'a na'i maana God. 'A ga'i goro 'onaa moi 'adoma'i nugasia moi here ta'aa anai nata sae, ma'ua moi nugasia moi marai ha'a-bweubweu'amou 'ini'i ha'a amoo'i. ⁸Mi'amou, rei'uaa na mou ha'i inoni hinihini, mou here ha'a-ta'ai'amou moi hairiu mamou ha'a-bweubweu'amou hairiu 'ini'i ha'a amoo'i.

⁹Moi aidangisia do 'iraau nei ra ta'a'i ra bwa'i siri mwada'u na'i hourana ana God. Abu pwari'i'amou haarimoo 'inia mahosi. 'Iraau nei ra wawaasua'a mana nei ra ha'arahesi'i araanunu, mana nei nara taritari'a baani'i mwane ma'ua urao adaa'i, mana mwane nara wawaasua'a bei'i ro'u moi sae mwane, ¹⁰miraau nei ra beriberi mana nei ra naga 'ini'i mwane maho, 'iraau nei ra gono raha 'ini'i waini bweu mana nei ra ha'atee ha'ata'ai'ai nata nei mana nei ra ha'a-bweubweu'araau noni 'anai rahi'i baaniraau mareho narau to'ora'i, 'a bwa'i nei 'iniraau nei o'asi nai siri mwada'u na'i hourana ana God. ¹¹Tara'i nei 'ini'amou mou o'asi ga'u na'i na'o. Mana'i 'ohani, na mena ana Araha aga Jisas Kraest mana Hi'ona Maea ana God 'a ha'a-wariwari'amou baaniai ora-ora'a mamouga ha'i noni ana'ia God, naasi namougu odo-odo 'inia na'i maana.

Hora Baaniai Ora-ora'a Ni Wawaasua'a

¹²Gasi, ra'i nei 'ini'amou moi 'adoma'i o'ani, "Inau wai matai haua moi ta maho nawai 'adoma'inau haua." Ha'amomori. Ma'ata 'inau wai 'unua tana'amou, ai'a do mwane mareho ra goro hako tanagia 'anai haa'i. Naasi 'inau 'a bwa'i mareho nawai watea na'i tahingagu 'anai slev tanaa. ¹³Mamoi o'ani ro'u, "Ni mahoingau ra haa'i 'ada'i ahugaa'i, mana ahugaa'i ra awa 'ada'i mahoingau. 'A o'asi ro'u, ni abegaa'i naasi 'anai wawaasua'a 'ini'i." Ma'ata 'inau wai 'unua ro'u tana'amou, na'i 'oha nagai to'oraai abe haoru ara'ai aro, 'ia God 'ai ha'a-ai'aa'i ahu mana mahoingau. Ni abegaa'i, 'ia God 'a ai'a haa tanagia do 'anai wawaasua'a, ma'ata 'a haua tanagia 'anai tau'aro tanaai Araha aga. Mia Araha naasi 'anai marungiai abega. ¹⁴Mana abegaa'i ra bwa'i ai'a'i tarau 'onaai mahoingau ani, 'inia 'ia God 'ai ha'a-suruta'egaau baaniai mae 'inia mena ana, 'onaai ha'a-suruta'ea ana aho'ia Araha.

¹⁵'A 'ua? Mou ai'a 'iraraa do 'oha namou ha'i ta'i beia Kraest 'a 'onaa do abemoo'i ra hasi beiai abena? Ma 'ua? 'A goro dowai haa ta aba 'inia Kraest mawai ha'ahasia wou na'i abenai urao rebirebi? 'A bwa'i! ¹⁶'Onaa 'iatei na hasi beiai urao rebirebi, 'ia 'e ta'i beia na'i abe. 'Inia na Usu-usu Maea 'a 'unua o'ani, "Irarua rarugui ha'i ta'i abe." ¹⁷Ma'ata na nei na hagu beia Kraest, 'ia 'a ha'i ta'i beia na'i tahingana.

¹⁸Naasi, moi hora baaniai ora-ora'a ni wawaasua'a. Mwane taraani ora-ora'a ra matai ha'ata'ai'ai abe, ma'ata ra ai'a ha'ata'aia di'u 'onaai ora-ora'a ni wawaasua'a. ¹⁹'A 'ua? Mou ai'a 'iraraa dona abemoo'i 'e Ruma Maea anai Hi'ona Maea na haua tana'amou a God do 'anai awa na'i raromoo? Na abemu 'a ai'a 'iaamua, ma'ata 'iaana God. ²⁰Suria ni hori'o na haua 'a di'u

baani'i hakoi mwani maho. Naasi 'oi haai abemu 'anai haua moi taha 'anai ha'a-wa'ewa'ea God.

Ha'ausuringa'i Na'i Ringei Ha'iwai

7 ¹I'o. 'Au raba arami'i maho namou songa'iniau 'ini'i na'i usu-usu namou haua ani, na'i aba 'inia ha'iwai. 'A goro moi 'onaa ni mwane 'ai abui ha'iwai. ²Me suria 'a raha di'u i here wawaasua'a, naasi na goro 'inia do na mwane 'ai to'oraai urao ana haaria, mana urao 'ai to'oraai mwane ana haaria. ³Na mwane 'ai watea haaria tanaai urao ana mana urao 'ai watea haaria tanaai mwane ana. Ma rarui wa'ewa'e suri'i hei'irisidaru'i. ⁴Na abenai urao ai'a do 'iaana haaria, ma'ata 'iaana ro'u i mwane ana. Mana abenai saemwane ai'a do 'iaana haaria, ma'ata 'iaana ro'u i urao ana. ⁵Murui abui kakawata'i watemurua tana'amurua haarimurua. Ma'ata, 'a goro moi 'onaa murui 'adoma'i aratara 'anai mamarota'i mauru goni 'anai nuga madoraa 'anai ha'arahesi. Me murui haua suriai gere madoraa moi ma murugui tano mauru goni aho'i. 'A gasi ohongi'amurua Saetan 'anai taritari'a beiai nata nei, suria 'i'amou mou ai'a wetewete arari 'anai ura baabau bwarasi'i 'adoma'i ta'a'i suri'i tahingamoo'i.

⁶Nau 'unuai mahosi ai'a do'e ha'atora tana'amou, ma'ata 'anai ha'a-aidangisi'amou do 'inau 'au 'adoma'i ha'agorohia 'anai haua o'asi. ⁷'Au 'adoma'inia do 'a ga'i goro domou ga'i bwa'i ha'iwai 'onaaiau. Ma'ata 'ia God 'a haa'i tanagiai mwane bane he'ete'i hairiu, tara'i nei ra to'oraai bane 'anai ha'iwai ma tara'i nei ra to'oraai bane 'anai awa o'asi moi ha'i bwa'i ha'iwai.

⁸Hoita, tana'amoui nei namou ai'a ha'iwai mana nao, 'au 'adoma'inia do'a goro domou ga'i awa o'asi moi 'onaaiau. ⁹Ma'ata 'onaa na bwara tana'amou i ura bwarasi'i hei'irisi ta'a'i na'i tahingamoo'i ma 'a goro domou ga'i ha'iwai moi. Mou gasi awa moi 'anai 'adoma'i sisiwa 'inia nata nei.

¹⁰Mau raba 'unua tana'amoui nei namou ha'iwai, ai'a mareho dowai 'unua moi suriai 'ado'adogu, ma'ata 'e ha'atora baania Araha. Na urao 'a ga'i bwa'i gaasiai mwane ana. ¹¹Ma'ata 'onaa na gaasia, ma 'iia 'ai awa haaria o'asi'a 'onaa na bwa'i hagu aho'i beiai mwane ana. Ma o'asi ro'u, na mwane 'a ga'i bwa'i gaasiai urao ana.

¹²⁻¹³Mei tana'amou tara'i nei, 'e maho nawai 'unua tana'amou. Mana mahosi ai'a ha'atora baania Araha, ma'ata 'e maho nau 'adoma'i ha'agorohia moi. 'Onaa 'e rua sae raru ha'iwai nararu ai'a hinihini. Ma 'ari wou mana mwane 'a hinihini mana urao 'a ai'a, na mwane ana 'ai abui gaasia 'onaa uraosi 'a 'adoma'i aratara mau 'anai awa beia. Ma 'onaa 'e urao hinihini na to'oraai mwane na ai'a hinihini mana mwanesi 'a 'adoma'i ta'isada mau 'anai awa beia, ni urao 'ai abui gaasiai mwane ana. ¹⁴Suria na mwane na ai'a hinihini, 'a matai ha'i ta'i na'i ruruha ana God 'inia awa ana beiai urao ana na hinihini. Mana urao na ai'a hinihini, 'a matai ha'i ta'i ro'u na'i ruruha ana God 'inia awa ana beiai mwane ana na hinihini. 'Onaa na ga'i bwa'i o'asi, na gare amoo'i ra ga'i 'onaa'i'i gare ahurodo. Ma'ata 'a ai'a o'asi! 'Ia God 'a wairau ro'u na'i ruruha ana. ¹⁵Me ma'ata 'onaa na nata abe na ai'a hinihini

'inirarua nai raba haigaasi, nugaa moi mai o'asi. 'Ia God 'a ha'awatea moi, 'inia 'iia ai'a soi'amou 'anai awa ta'aa me 'a soi'amou 'anai awa goni goro. 16Ma rei'uaa na rarui awa goni tarau, 'a bwarai 'iraraa 'onaa ni nei na ai'a hinihini 'ai hinihini mau ma'ua bwa'i.

Awa Suriai Hei'irisina God

17Ahutana hakoi noni ra ga'i wa'ewa'e 'iniaai awa he'ua na 'ia Araha na nugaa tanaraau na'i 'oha na 'ia God 'a soiraau 'anai hinihinia Kraest. Naasi mareho nau ha'ausuriraaui 'inia i noni hinihini suri'i mwani dora nau taha suri'i. 18'Onaa 'e nei na bwani dauai ringei aha ha'ara maagu hinihinia Kraest, 'ai abui torakoke i 'adoma'ina 'inia. Ma 'onaa na ai'a haua mau ringei naasi, ma'ai abui ha'isuria. 19'Inia 'a ai'a ororiu 'onaa na'o suriai ringei aha ha'ara ma'uasi ai'a. Taha na ororiu di'u, naasi 'anai ha'isuri'i maho na 'ia God na 'unu'i.

20Rei'uaa awaha he'ua ma'ua tau'aro he'ua namou awasuria na'i 'oha 'ia God na soi'amou 'anai hinihinia Kraest, moi abu bonasiai orisi baania. 21'Onaa na 'ioe 'e slev na'i 'oha na'o taraawa'a hinihinia Kraest, ma'ai abui ta'aabemu 'iniaai awa amua 'onaai slev. Ma'ata 'onaa bwauodo amua 'a raba ha'a-awa dadara'a'o, ma'oi ha'awatea moi. 22Mamoi aidangisia, 'onaa 'e slev na 'ia Araha na soia, 'iia 'a awa dadara'a'a baaniai mena ni ora-ora'a. Ma 'onaa 'e sae na ai'a slev na'i 'oha nara soia, 'iia 'a ha'i slevi'a tanaa Kraest. 23Na mae na haua Kraest 'a hori raha 'ini'amou. Naasi mou abui bahurongoraui nei nara 'unua domoi orisiai awa-awa namou bwani hahaa'i. 24Naasi arai do'ora mana asigu'i, rei'uaa awaha he'ua ma'ua tau'aro he'ua namou awasuria na'i 'oha na 'ia God na soi'amou, moi abu bonasiai orisi baania.

Heisonga'i 'Iniraui Nei Ra Ai'a Ha'iwai

25'Io, 'au raba aramiai heisonga'i amouu 'iniraui nei nara ai'a ha'iwai. 'A ai'a ha'atora baania Araha nawai 'iraraa 'inia 'anai maania tana'amou, ma'ata wai 'unua tana'amou 'adoma'igu 'iniaai marehosi. Mou matai 'u'uriau, 'inia 'ia Araha 'a ahu ta'ahiau ma haua tanaau i madoma. 26'Au 'adoma'inia do, 'iniaai awa agaau inoni hinihini na'i madoraa bwara na'i 'ohani, 'a goro domoi awa moi 'onaai awa namou bwane hahaa. 27'Onaa 'ioe 'e sae na'o bwani ha'iwai, 'oi abui bonasia gaasiai urao amua, ma 'onaa na'o ai'a ha'iwai mau, ma'oi abui bonasiai ha'iwai. 28Me ma'ata 'onaa 'oi ha'iwai, 'o ai'a ora-ora'a bwarasia God. Ma ai'a ora-ora'a ro'u tanaai gere urao na ai'a ha'iwai mau ma do'aigui ha'iwai. Na mareho nau 'adoma'iniasi, naasi 'anai ha'abwarasi'i baani'amou i mwane mareho bwara narai to'o tana'amou i nei namoi ha'iwai.

29Na mareho na ororiu domoi aidangisia, do na madoraa 'anai hau'i tau'aro ana'ia Araha 'a pwapwaku tanagaau. Naasi, 'a goro do 'iraui nei nara ha'iwai rai tau'aro raha tanaa Araha 'onaai nei na ai'a ha'iwai 'onaai. 30'A o'asi ro'u, ai'a goro doni ahutotou ma'ua wa'ewa'e ma'ua toto'ora amua

'ai ha'abwarasi'o 'anai hauai tau'aro ana Araha. ³¹Suri'i mwani maho nagai haa'i ma'ua to'ora'i na'i marewanani, gai abui 'adoma'i ororiu di'u 'ini'i. 'Inia na marewanani 'a bwa'i orea mai hako.

³²Au ai'a 'irisia domoi 'adoma'i ororiu 'inia ta maho na'i marewanani. Na nei na ai'a ha'iwai 'a matai 'adoma'i riu 'anai ha'a-wa'ewa'ea Araha na'i tatau'aro ana na haua tanaa. ³³Ma'ata, na nei na ha'iwai 'a 'adoma'i riu moi 'ini'i tatau'aro ana'i haaria na'i marewanani ma 'anai ha'a-wa'ewa'eai urao ana. ³⁴Na 'adoma'ina 'a heiruarua'a. 'A ta'isada ro'u o'asi i urao ha'iwai. 'Iia 'a 'adoma'i riu moi 'ini'i tatau'aro ana'i na'i marewana ma 'anai ha'a-wa'ewa'eai mwane ana. Ma'ata, na gere urao ma'ua urao raha na ai'a ha'iwai, 'a 'adoma'i riu 'anai wateai tahingana hako 'anai ha'a-wa'ewa'ea God na'i tatau'aro ana na haua tanaa.

³⁵Nau 'unu'i mareho 'isi tana'amou suria 'au raba 'a'auhi'amou, ai'a dowai ha'a-bwarasi'amou baaniai ha'iwai. Me 'au 'irisia domoi wate'amou dadara'a 'anai tau'aro tanaa God ma 'anai hauai taha na goro ma odo-odo.

³⁶'Onaa 'e mwane na 'adoma'inia do'ai taritari'a beiai urao nararu hagu'hagu 'anai ha'iwai, ma 'onaa ni harisinai uraosi 'a ta'isada 'anai ha'iwai, 'a goro do'ai waina. Ai'a mareho nai taritari'a 'inia. ³⁷Me 'onaa ai'a sae nai ha'a-'usu'usua do'ai ha'iwai ma 'onaa 'a matai 'omesuria haaria baaniai ora-ora'a ma 'adoma'i wetewete do'a bwa'i ha'iwai, 'a goro do rarui abui ha'iwai. ³⁸Naasi, na'i 'ado'adogu, 'a goro moi 'onaa rarui ha'iwai. Ma'ata 'a goro di'u baania 'onaa nararu bwa'i ha'iwai.

³⁹Na urao ha'iwai 'ai awa tarau beiai mwane ana, 'ai abui gaasia. Ma'ata na'i 'oha na mwane ana 'ai mae, naasi 'ai matai waina ta sae he'ete'i nai 'adoma'inia, 'onaa ni saesi 'e sae hinihini. ⁴⁰Ma'ata 'onaa na ga'i bwa'i ha'iwai aho'i, 'au 'adoma'inia do 'a ga'i wa'ewa'e di'u ro'u wou. Naasi 'ado'adogu, me 'au 'adoma'inia doni Hi'ona Maea ana God 'a 'adoma'i o'asi ro'u.

Heisonga'i 'Ini'i Mahoingau Nara Wate'i

Tanaai Araaranunu

8 ¹I'o, nau raba aramiai heisonga'i amoo 'ini'ai mahoingau nara ho'asi'i 'ini'i tana'i araaranunu. Ha'amomori, 'igaau hakoi noni gau 'adoma'inia dogau aidangisiai taha ra ha'a-momori mana maho ra ai'a. Na 'ado'adosi 'a haua moi ha'a-ta'eta'e na'i tahinganai noni. Ma'ata na heita'ahi 'a 'a'auhiai nata nei. ²Tei na o'ani, "Inau 'au aidangisia goro doni mahosi 'a odo-odo moi 'anai haua." Na noni o'asi 'a ai'a huunai aidangisia mau i mahosi. ³Ma'ata 'ia God 'a aidangisiraau nei narau ta'ahia.

⁴Hoita, naani 'ado'adogu 'ini'i mahoingau nara ho'asi 'ini'i tana'i araaranunu, 'onaa ra odo-odo moi tanagaau 'anai ngaa'i ma'ua ai'a. Gau 'iraraa doni araaranunu ai'a huunai hi'ona. Magau 'iraraa do'e ta'i Hi'ona moi na awa. ⁵Ha'amomori, 'a ragoi nei nara ha'arahesi'i maho na'i ahoasara ma na'i marewana nara 'unu hi'ona mana araha 'ini'i. Ma'ata rei'uaa na o'asi, ⁶'igaau gau hinihinia moi ta'i God. 'Iia naasi amaga hako, na ha'apwa'ara'i

'ahutadi mareho na'i ahoasara ma na'i marewana nagau awa 'anai tau'aro tanaa. Ma'e ta'i Araha, 'ia Jisas Kraest. 'Tia na 'a'auhia God 'anai ha'apwa'ara'i mwani mareho hako, me 'iia na haua tanagia i huunai tahi.

⁷Ma'ata ai'a dona mwani noni hinihini hako narau aidangisiai mareho naasi. 'Inia taraawa'a mau mai 'oha rau kekerei, rau 'adoma'inia doni araanunu 'e huunai hi'ona. Naasi na'i 'ohani, na'i 'oha narau ngaa'i mahoingau na 'irai ahurodo ra ho'asi'i tanaai araanunu, rau arunga 'ino'a, suria rau 'adoma'inia dorau ngaa'i maho nara ho'asi 'ini'i tanaai hi'ona ta'aa. ⁸Na mahoingau nagau ngaa'i, 'a bwa'i ha'ata'ai ai hagu hagu agaau beia God. Rei'uaa nagai ngaa'i ma'ua bwa'i, me na'i maana God, gau 'ome ta'isada moi.

⁹Ma rei'uaa na o'asi, 'i'amou namou aidangisiai mahosi, moi 'ome'ome goro. Mou gasi ngaa'i mahoingau nara ho'asi 'ini'i tanaai araanunu, mamougu ha'ata'ai'i hinihinidaa'i nei na hinihinidi ra maemae'a. ¹⁰Inia 'onaa na'oi ngau na'i ruma nara ha'arahesia iei araanunu, mana nei nai maemae'a i hinihinina 'ai 'omesi'o, 'aigui ha'a-weteweteai 'adoma'ina 'anai ngaa'i mahoingau nara ho'asi 'ini'i tanaai araanunu maai matai arunga 'ino'a 'inia. ¹¹Naasi na aidangi na'o to'oraa do mwani mahoingau hako ra odo-odo 'anai ngaa'i, 'ai ha'a-ai'aa'i hinihinina mo'o na ai'a wetewete i hinihinina beia God. Maagu 'iia ro'u 'e ta'i 'inigaau noni na 'ia Kraest na mae 'anai ha'atahigia. ¹²Naasi na'i 'oha na'o ha'a-weteweteai 'adoma'inai nata inoni hinihini 'anai hauai maho na arunga 'ino'a 'inia, 'io'e 'o here ha'ata'aia mo'osi ma'o here ha'ata'aia ro'ua Kraest. ¹³Naasi 'onaa nawai ngaa ta maho nai ha'ata'aiai hinihinina nata inoni hinihini, ma naasi 'a bwa'i ta 'oha'a ro'u nawaigu'i ngau ta mahoingau o'asi. 'Au gasigu taarai haua moi ta maho tanaai do'oragu nai ha'a-wetewetea 'anai haua ta maho nai 'adoma'inia moi do ai'a goro.

Pol Mana Tatau'aro Adaau Ha'ataari

9 ¹Inau 'au dadara'a 'anai suriai hei'irisina Kraest, minau 'e Ha'ataari, me 'inau 'au 'omesia Araha aga 'ia Jisas Kraest. Mana huanai tatau'aro agua tanaa Araha, naia i hinihini namou haua beia. ²Rei'uaa ra'i nei ra 'adoma'inia do 'inau ai'a Ha'ataari, ma'ata mou 'iraraa do 'inau 'e nei. 'Inia 'oha nau rihosi'amou 'anai hinihinia Kraest, 'a ha'ata'inia do 'inau ro'u 'e ta'i nei 'iniraau Ha'ataari.

³Naani heiarani nau haa tanaraau nei narau 'unu'unuau. ⁴Suria 'inau 'e Ha'ataari, 'inau 'au ta'isada 'anai ha'angoniraau noni hinihini 'anai 'a'auhiau 'ini'i taha nau 'irisi'i, 'onaai mahoingau mana waini gono. ⁵Minau matai waina ro'u moi ta urao hinihini, ma 'iia 'ai matai 'aariha ro'u beiau na'i 'oha nau hura'a 'anai taroha'iniai Taroha Goro, 'onaai'i tara'i Ha'ataari mia Pita, miraau do'orana'ia Araha. ⁶Ma 'ua? 'A odo-odo do 'i'amiria moia Banabas namiri haa'i tara'i tau'aro he'ete'i 'anai siba ha'a 'anai hori'i maho namiri 'irisi'i, miraau haru Ha'ataari, moi hihisungiraau moi? ⁷Onaai 'iraraa amou, ai'a tanei nai awa na'i ruruhani hehei'oi maai hori'i haariai taha na hau'i 'anai tatau'aro ana. Mia mo'o na tau'aronai mou 'ai matai ngaa moi

taha na hasia na'i mou ana. Mia mo'o na 'omesuri siip naasi na matai rosi wai susu baani'i siip ana'i 'anai gono.

8Na mareho 'isi 'au ai'a 'unu'i suria moi 'adoma'inai noni. Na Ringe ana'ia Moses 'a bwane 'unu'i ro'u mareho 'isi. 9Ra usua o'ani na'i Ringe ana'ia Moses, "Oha na'o ha'atau'aroai kau 'anai rahi'i kahokahodi korai wiit, 'abu hunasiai ngoona. 'Oi nugasia mai ngau." Ma 'ua? Mou 'adoma'inia doni kau moi na 'ia God na hadanga'iniasi? 10Ai'a! 'A hadanga'inimeu ro'u i nei nameu tatau'aro tanaa. Na nei na tatau'aro tanaa Araha 'a ga'i dauai heitahari ana baaniraaui noni hinihini. 'A 'onaaiai nei na hasi mana nei na 'e'eri, 'irarua rarui hasura'iniai taha nararu tau'aro goni 'inia.

11Na'i 'oha namiri taroha'iniai Taroha Goro tana'amou, miri 'onaa nei na hasiai kora bei'amou. Naasi 'a arari do miri ga'i daa'i tara'i mareho baani'amou 'anai 'a'auhi'amiria. 12'Onaa 'a arari domoi hauai heresi tanaraui tara'i ha'ausuri nara 'a'auhi'amou, me 'a arari di'u ro'u wou do mou ga'i haua o'asi ro'u tana'amiria.

Ma'ata 'i'amiria miri ai'a rabasia domoi haua o'asi tana'amiria. Rei'uaa na mwane mareho ra bwara tana'amiria, 'i'amiria miri wa'ewa'e moi, ma miri ai'a ha'angoni'amou 'inia ta maho. Miri gasi haua ta here na 'iraaui inoni rau bwa'i taarai raba hinihinia 'inia i Taroha Goro 'inia Jisas Kraest.

13'I'amou 'iraraa do 'iraaui Piriisi nara tatau'aro na'i Ruma Maea ana God na'i Jerusalem, rau ngangaa'i mahoingau na 'iraaui noni ra waa'i mai 'anai wate'i tanaa God. Miraui nei ra tatau'aro na'i dora hoho'asi ana God rau hasura'ini'i taha narau ho'asi 'ini'i tanaa God. 14'A o'asi ro'u, 'ia Araha 'a bwane 'unua wetewete hura'a do 'iraaui nei ra taroha'iniai Taroha Goro, rai tahariraaui na'i tatau'aro adaau.

15Ma'ata rei'uaa na o'asi, ai'a ta 'oha nawai ha'angonia ta ta'i korai ha'a. Mana usu-usu nau usuani, 'au ai'a haua 'anai ha'angoni'amou 'inia ta maho. 'Inau 'au arunga wa'ewa'e 'iniai here agua o'asi. Naasi 'a goro dowai mae 'iniai hioro mawaigui ha'angoni maho bei'amou, 'inia nau ai'a 'irisia doni arunga wa'ewa'e aguasi 'ai ai'aa. 16Nau ai'a 'unua do'au ha'ata'eaui haariau 'iniai taroha'inia nau haa i Taroha Goro, suria 'e tau'aro na 'ia Araha na ha'a-'u'uriau 'inia. Ma 'onaa nau bwa'i haua, me 'ia Araha 'ai hiiriau 'inia. 17'Onaa na tau'aro nau haani 'au 'ome sigihia moi haariau, naasi nau ga'i 'irisia dorai tahariau 'inia. Me ai'a. 'Ia God na 'ome sigihiau 'anai hauai tau'aroni, ma naasi 'au haua moi maho na ha'a-'u'uriau 'inia. 18Naasi, 'e taha i heitahari agua? Ni heitahari agua, naasi wa'ewa'e nau to'oana 'oha nau taroha'iniai Taroha Goro ha'i bwa'i 'irisia ta horihori baania tanei, rei'uaa na 'inau matai haua moi o'asi.

19'Inau ai'a slev ana tanei, ma'ata 'au tau'aro raha 'onaai slev 'anai 'a'auhiraaui noni hako do neina wai matai waa ta siha inoni nawai matai waia tanaa Kraest. 20'Oha nau awa beiraaui Jiu, 'au awa 'onaai Jiu neina rai bahurongo'i ha'ausuringa'i agu'i mawai wairaaui tanaa Kraest. Rei'uaa nau ai'a awa na'i bahaidi Ringe ana'ia Moses, ma'ata 'inau 'au araisuri'i ringe 'isi na'i 'oha nau awa beiraaui nei narau awa na'i bahaidi ringe 'isi, do neina

wai wairaau tanaa Kraest. ²¹Ma na'i 'oha nau awa beiraaui nei narau ai'a Jiu narau ai'a awa na'i bahaidi Ringe ana'ia Moses, 'inau awa ro'u 'onaairaaui, do neina wai wairaau tanaa Kraest. Ma ai'a do 'au ai'a suri'i Ringe ana'ia God, 'inia 'inau 'au suri'i mwane mareho na 'ia Kraest na 'unu'i. ²²Na'i 'oha nau awa beiraaui nei ra maemae'a i hinihinidaa'i, 'inau awa 'onaairaaui ro'u do neina wai 'a'auhiraaui 'anai ha'a-weteweteraaui suri'i hinihinidaa'i. Nau 'au ha'ata'isadaau bei'i mwani tahingai noni he'ete'i hairiu 'anai ha'imaaniai waa'i mai tara'i nei tanaa Kraest. ²³Nau haua o'asi 'anai 'adara'iniai Taroha Goro hako 'ari suriai mwane dora, mia God 'ai ha'agorohiau 'inia beiraaui nei narau hinihinia.

²⁴Mou 'iraraa do na'i 'eba heiohooho ra ragoi nei ra 'eba, ma'ata na nei nai ataha na'i na'o naasi nai daua i heitahari. Naasi moi bona na'i tahingamoo beia Kraest 'onaai nei na 'eba odo-odo neina moi dauai heitahari amoo. ²⁵'Iraau hako na sae 'eba'eba ra ha'ausuringa'iniai ha'ahirihiri na'i ha'aagauraaui narau haa 'anai 'eba 'anai dauai heitahari na matai ai'aa moi. Ma'ata 'igaau gau 'eba 'anai dauai heitahari na bwa'i ai'aa mwada'u ta'oha. ²⁶Tarana naasi nau 'eba odo-odo 'inia 'onaai nei na aidangisiai taha na 'ebasia. Mau 'onaai ro'u i nei na hahai ruburubu na ai'a ha'agata'ini'i rubu na haal'i na'i 'oha na siri 'anai hainonora. ²⁷'Au ura bwarasi'i mwane hei'irisi ta'a'i na'i tahingagu. 'Au haua o'asi, 'inia 'au gasigu ha'a-aidangisiraui noni 'iniai here 'anai dauai heitahari ana God tanaraau, minau haariau 'au bwa'i dauai nei agua.

Ha'abasu 'Iniai Ha'arahesi'i Araaranunu

10 ¹Arai do'ora mana asigu'i, moi 'adoma'i aho'isiai taha na to'o tanaraui wauwa agaa'i na'i 'ohabwani 'oha narau suria Moses. 'Iraau hako rau hahano na'i bahainai rorodo marau ataha dadara'a na'i nata batarau 'iniai asi nara 'unua 'iniai Asi Meramera'a. ²Na'i 'oha narau suria Moses bahainai rorodosi marau riu horo na'i asi 'a 'onaa dorau bwareomaea. 'Inia rau ha'ata'inia hura'a dorau mwa'emwa'e 'anai suria Moses 'onaai rongoiusuri ana'i. ³Rau hasura'i na'i ta'i mahoingau na haua God tanaraau, ⁴marau gono na'i ta'i wai na 'ia God na ha'ahura'ahia mai baaniai hau, † mana hausu 'a ura 'inia Kraest na awa tarau beiraaui. ⁵Ma rei'uaa na 'a'auhiraaui o'asi, 'a ragoi nei narau hairaesi moi beia God. Mia God 'a ai'a wa'ewa'e 'iniraui ma ha'awatea dorai mae 'adarara 'ari suriai dora mangasara.

⁶Hoita, na mareho 'isi ra'i heiha'auu 'anai ha'abasugia dogai abui ta'ahi'i maho ta'a'i 'onaairaaui. ⁷Gai abui ha'arahesi'i araaranunu 'onaai haua ada tara'i nei. Ra usua 'iniraui na'i Usu-usu Maea o'ani, "Iraui rau heinagu auru 'anai ngaungau mana gonogono, na'i muri rau suruta'e marau wawaasua'a."† ⁸Gai abui wawaasua'a 'onaai tara'i nei 'iniraui. 'Inia 'ia God 'a ha'a-mama'airaaui ma'e rua tangahuru mana oru meru 'iniraui na mae moi na'i

ta'i dangi. ⁹Gai abui haa'i mareho ta'a'i 'anai bonasia 'iraraa do 'ia Aaha 'a ahumaratanoa ma'ua ai'a. Naasi here narau haua tara'i abe mana mwaa ra rete'iraa marau mae. [†] ¹⁰Gai abui mangurunguru 'onaai haua ada tara'i abe na enjel ni mae na ha'amaesiraa. [†]

¹¹Hoita, na mareho nara to'o 'isi tanaraaui wauwa agaa'i 'ohabwani, ra'i heiha'auu naragu usu'i 'anai ha'abasugia. 'Inia na'i 'ohani na ha'ahakonai dangi 'a raumwadu.

¹²Naasi 'onaa 'o 'adoma'inia do'o ura baabau bwarasi'i heiohongi o'asi, ma'oi herehere goro, 'o gasigu ahoda. ¹³Na heiohongi na'o siri suri'i, ra'i heiohongi nara bwane to'oto'o o'asi'a tanaraaui noni. Mia God 'a awa tarau 'anai 'a'auhi'o, 'iia 'a bwa'i wate'o dorai ohongi'o di'uai wetewete na'o to'oraa 'anai ura bwarasi'i heiohongi. Ma na'i 'oha heiohongi 'ai sirimai tana'o, 'ia God 'ai ha'ata'inia tana'o i here na i'oe 'oi ura baabau 'inia.

¹⁴Naasi arai do'ora mana asigu'i, moi abui ha'arahesi'i araaranunu. ¹⁵'I'amou ra'i noni aidangi. Naasi, moi hiiri'i haarimoou i mareho nau 'unu'i, 'onaa ra odo-odo ma'ua ai'a. ¹⁶Na'i 'oha nagau gonohiai waen na'i ngaumaea nagau ha'atee ha'agorohia God 'inia, 'a ha'ata'inia dogau ta'i beia Kraest 'iniai 'abuna na ahe 'inigia. Mana bredi nagau uubia, 'a ha'ata'inia ro'u dogau ta'i beia Kraest 'iniai mae na haua 'inigia. ¹⁷Naasi rei'uaa nagau rago, 'igaau 'onaai ta'i abe, 'inia 'igaau gau hasura'i na'i ta'i bredi.

¹⁸Moisu 'adoma'iniraa aho'i inoni ni Israel. Na'i 'oha narau ngaai taha nara ho'asi 'inia na'i dora hoho'asi, 'a ha'ata'inia do 'iraa rau 'adoma'i aratara hako 'anai ha'arahesia God. ¹⁹Na'i 'oha nau 'unua o'asi, 'au ai'a 'unua do ho'asi na 'iraaui ahurodo rau haa'i 'ada'i araaranunu ra goro. Ni araaranunu ra'i mareho haari'i moi. ²⁰Ni mareho narau ho'asi 'ini'i sae narau ai'a hinihinia God, rau 'adoma'inia dorau ho'asi'i moi tanaai araaranunu, ma'ata rau huunai ho'asi'i tanara i adaro, ai'a tanaa God. 'Inau ai'a 'irisia domoi ha'i ta'i beiraui adaro. ²¹'A ai'a odo-odo domoi gono na'i o'i ana Aaha mamoi gono ro'u na'i o'i anai adaro, ma ai'a odo-odo domoi ngaai bredi na'i ngau maea 'anai ha'a-ororiua Aaha, mamoi gono ro'u i mahoingau 'anai ha'a-ororiuai adaro. ²²Gai abui haua o'asi! 'A gasi taesu'a gagaau Aaha! 'A 'ua? Gau 'adoma'inia dogau wetewete di'ua Aaha maai bwara tanaa 'anai ha'a-mama'aigaau? Ai'a!

²³Tara'i sae ni heisoi ra o'ani, "Gau dadara'a 'anai haua namoiwou ta here nagau 'irisia." Ma'ata ai'a do nai'i hako ra goro, ma ai'a do mwane herehere hako narai 'a'auhigia. ²⁴Naasi 'oi abui 'adoma'ini'o moi haari'o, ma'ata gai 'adoma'inia ro'u i taha nai goro 'anai 'a'auhi'ai nata nei.

²⁵Na'i 'oha na'oi hori mahoingau na'i maketi, ma'oi abui 'adoma'i rago 'ini'i 'anai bonasiai 'iraraa 'onaa ra ho'asi 'inia tanaai araaranunu ma'ua ai'a. ²⁶Ai'a ta mahoingau nai taritari'a 'anai nga, 'inia na Usu-usu Maea 'a o'ani, "Ni marewana mana mwane mareho hako na'i raron, 'ia ana'ia Aaha."[†]

27'Onaa 'e noni ahurodo na ari'ahu'o 'ari ruma ana 'anai ngau beia ma'o mwa'emwa'e, 'oi ngaa'i taha nai waa'i mai tana'o 'anai ngaa'i. Ma'oi abui 'adoma'i rago 'ini'i 'anai bonasiai 'iraraa 'onaa ra ho'asi 'ini'i tanaai araaranunu ma'ua ai'a. 28'Ma 'onaa 'e nei nai o'ani 'ini'o, "Ni mahoingausi ra ho'asi 'inia tanaai araaranunu." Naasi 'oi abui ngaa, suriai 'unua ana o'asi tana'o, me 'inia ro'u moi 'adoma'i nai haa 'ini'o na'i 'oha 'oi ngaa. 29'Na'i 'adoma'imu haari'o 'a ai'a 'ua, ma'ata ni 'ado'adona mo'osi na'oi abui ha'ata'aia.

Ma 'oi o'ani, "Ni 'uaana doni 'ado'adonai sae he'ete'i naigu ha'abwarasiau 'inia 'anai hauai taha na odo-odo 'anai haua? 30'Ma 'onaa nau matai ha'atee ha'agorohia God 'ini'i mahoingau nau ngaa'i, ni 'uaana narai hiiriau 'inia mahoingau nau ha'atee ha'agorohia God 'ini'i?"

31'Oi abui 'adoma'i o'asi. Ma'ata, suri'i mwane mareho na'oi haa'i, rei'uaa ngau ma'ua 'o gono, 'oi haa'i neina 'iraaui noni rai ha'a-aneanea God 'ini'i. 32'Na'i awangamu, 'oi abui hauai here nai here ha'ata'aiai hinihiniai nata nei beia Kraest, rei'uaa 'iia 'e ai Jiu ma'ua ai'a, ma'ua tanaraui noni hinihini. 33'Onaaiau, 'au ha'imaania doni mwani noni hako rai wa'ewa'e 'iniau. Nau ai'a hauai taha nai 'a'auhiau haariau, ma'ata 'au hauai taha nai 'a'auhiraau marai daua nadaui tahi tarau.

11 1'Naasi moi ha'isuriai herengagu, 'onaa ha'isuria aguai herengana Kraest.

Herehere Ni Urao Ni Heiso

2'Au ha'atee ha'agorohi'amou suria mou 'adoma'i aho'isiau tarau, mamou ha'isuri'i ha'ausuringa'i nau haa'i tana'amou. 3'Ma'ata, 'au 'irisia domoi aidangisia do'ia God naasi na bwauodona Kraest, mia Kraest naasi na bwauodonai sae mwane, mana mwane naasi na bwauodonai urao ana. 4'Onaa 'e sae mwane nai bobohiai bwauna na'i 'oha na ha'arahesi na'i Ruma Maea ma'ua 'oha na ha'arangasi'i hura'a 'ado'adona'i a God, 'iia 'a ai'a ha'ahoua Kraest. 5'Ma 'onaa 'e urao na ai'a bobohiai bwauna na'i 'oha na ha'arahesi, ma'ua 'oha na ha'arangasi'i hura'a 'ado'adona'i a God, 'iia 'a ai'a ha'ahouai mwane ana. 'Iia 'a ai'a he'ete'i baaniai urao ta'aa nara taapuru poua 'anai ha'aninimaia. 6'Onaa 'e urao na ai'a bobohi bwau, 'a ta'isada do'ai taapurua gata'iniai warihuna. Ma'ata, 'e mareho ni-ninima 'inia tanaai uraosi 'anai risipou ma'ua taapuru gata'iniai warihuna. Naasi 'iia 'a ga'i bobohi bwau. 7'Na mwane 'a ai'a ta'isada 'anai bobohi bwau, 'inia 'ia God 'a ha'apwa'araa do'ai 'onaaia ma do'ai ha'ata'inia hura'a i ororiu na haua God, mana urao 'a ha'ata'iniai ororiu na haua i mwane ana. 8'Inia 'ia God 'a ai'a ha'apwa'araa saemwane baaniai urao, ma'ata ni urao baaniai saemwane. 9'Ma ai'a do 'ia God na ha'apwa'araa saemwane 'anai 'a'auhiai urao, ma'ata 'a ha'apwa'araa urao 'anai 'a'auhiai saemwane. 10'Taranai o'asi ana, na urao 'a ta'isada 'anai bobohiai bwauna miraui enjel rai 'ome 'iraraa ro'u do'ia 'a awa na'i bahainai heimarungi anai mwane ana.

11'Ma'ata, na'i beiraaui noni ana'ia Araha, na mwane mana urao raru ororiu ta'isada tanararua hairiu. 12'Inia ra ha'apwa'araa urao baaniai

saemwane, mana saemwane ra huta beiraaui urao. Ma'ata, mwane mareho hako ra hura'a mai baania God.

¹³Moi 'adoma'i surisuria haari'amou. 'A 'ua? 'A odo-odo doni urao 'ai abui bobohi bwau na'i 'oha na ha'arawesi goni beiraaui mwani noni rago ma'ua 'a ai'a? ¹⁴Na arunga nagau to'oraa 'oha gau re'iai saemwane na ha'a-agu warihu 'onaai urao, 'a ha'ata'inia tanagia do'e mareho ni-ninima 'inia tanaai saemwane 'anai haua. ¹⁵Ma'ata tanaraaui urao, ni warihu 'e mareho goro 'anai taeniraaui 'inia, 'inia 'ia God na haa tanaraau 'anai bobohi bwau. ¹⁶Ma 'onaa 'iatei sae na raba heiraeraesi beiau 'ini'i mareho 'isi, naani heiramami agua tanaa. 'I'ameu beiraaui sae ni heisoi suri'i mwani 'omaa, meugu ai'a ha'isuria'a ro'u ta here he'ete'i'a ro'u.

Ringeringe Na'i Ngau Maea

¹⁷'E mareho ro'u nau raba 'unua tana'amou 'ohani, me 'inau 'au bwa'i ha'atee ha'ata'e'amou 'inia. Suria na'i 'oha na mou goni 'anai ha'arawesi, mou ai'a haa'i mwane mareho goro. Ai'a! Mou haa'i moi mwane mareho ta'a'i! ¹⁸Na 'etanai maho nau rongoa 'a o'ani. Na'i 'oha namou rurugoni mou awa heihoa. Mau gere hinihini doni mahosi 'a ha'a-momori. ¹⁹Na'i marewanani ni heihoa rai to'o ma'ata. Me ni maho nai goro 'ini'i, do gaigui 'ome 'irararaaui nei narau odo-odo.

²⁰Hoita, na'i 'oha namou goni 'onaai ta'i ruruha 'anai ngaugoni ma 'anai hauai ngau maea, mou ai'a boi beiai huunai 'ado'ado 'anai 'adoma'i aho'isiai mae ana Araha. ²¹Ai'a! Mou boi moi 'anai 'adoma'ini'amou haarimoo. 'Inia na'i 'oha 'anai ngau, mou ngau 'ome ta'aa mamou ai'a mamasiraaui tara'i nei. Tarana naasi tara'i nei ra bweu 'inia'i gono waen, ma tara'i nei ra hioro moi. ²²'I'amou mou ga'i ngau masu mana gono ga'u suri'i ruma amoo'i mamoi'gui boi goni 'anai ngau maea. 'A 'ua? Mou ai'a aidangisia do na'i 'oha namou haua o'asi mou ha'ata'ai ai heisoi ana God mamou ha'arungata'airaaui mwaeta'a'i narau pohara? Mou 'adoma'inia do'e taha nawai 'unua tana'amou? 'Inau 'au bwa'i ha'atee ha'ata'e'amou!

²³Na ha'ausuringa'i nau bwane haua tana'amousi 'inia'i ngau maea, 'e ha'ausuringa'i na 'ia Araha na haua tanaau. 'A o'ani: Na'i rodo na 'ia Jiudas 'a usuha'inia Jisas tanaraaui maerongana'i, 'ia Jisas 'a dauai huai breidi, ²⁴ma na'i 'oha na ha'atee ha'agorohia hako a God 'inia, 'a uubia magu ha'atee o'ani, "Naani abegu nawai watea 'ini'amou. Moi haua o'ani 'anai 'adoma'i aho'isiau." ²⁵Ma o'asi ro'u na'i murinai ngau. 'A dauai panikeni waen ma ha'atee o'ani, "Ni waen naani 'e duruduru haoru ana God nawai ha'a-'o'oria 'inia'i 'abugu. Moi haua o'ani 'ado 'oha mou gonohia 'anai 'adoma'i aho'isiau." ²⁶'Inia na'i 'oha namou ngaai breidi naasi mamou gono na'i panikeni naasi, mou ha'arangasia hura'ai mae ana Araha tari 'oha 'ai aho'i mai.

²⁷Naasi 'onaa 'iatei nai ngaai breidi ana Araha maai gono na'i o'i naasi ma ai'a haua beiai 'adoma'i ha'ahou, 'iia 'a ha'ata'aia Araha, 'inia 'a ai'a ha'ahouai abena mana 'abuna. ²⁸Tarana naasi gai siba ha'a-odoodo'i goro i tahingagaa'i magai'gui boi 'anai ngaai breidi, mana gono na'i o'i naasi. ²⁹'Iatei na ngaai breidi ma gono na'i o'i ma ai'a 'adoma'i ha'ananau do'e abena ma'e 'abuna Kraest na

watea 'inigia, 'ia God 'ai ha'a-mama'aia. ³⁰Tarana naasi, 'a ragoi nei 'ini'amou namou maemae'a, mamou daoha, ma tara'i nei ra mae. ³¹Ma'ata 'onaa gau siba ha'a-odoodo'i goro ga'u i tahingagaa'i, 'ia God 'a bwa'i ha'a-mama'aigia. ³²Me 'onaa 'ia Araha 'ai ha'a-mama'aigia, 'a haua 'anai ha'a-odoodogia, magai abui siri na'i ha'a-mama'ai ro'u ta'oha beiraui inoni ahurodo nai marewana.

³³Naasi arai do'ora mana asigu'i, na'i 'oha namoi goni 'anai ha'ato'oai ngau 'anai 'adoma'i aho'isia Araha, moi totori tari 'oha moi ada hako.

³⁴Onaa 'e nei na hioro, 'a goro do'ai ngau ga'u na'i ruma ana maigui tano boi 'anai ha'ato'oai ngau maea. 'A gasi hereta'aa 'oha namoi gonigoni 'anai ngau mia God 'aigui ha'a-mama'ai'amou 'inia.

'Io, ra'i mareho ro'u nau raba ha'ausuri'amou 'ini'i. Me waigui 'unu ha'agorohi'i 'oha nawai ada bei'amou.

Bane Ni Hi'ona Maea

12 ¹Arai do'ora mana asigu'i, nau 'irisia domoi aidangisi'i taha ra ha'a-momori 'ini'i bane na Hi'ona Maea na haa'i tanaraui noni hinihini.

²Na'i 'oha mou ahurodo mau, mou 'iraraa do 'a ragoi mwani maho nara ha'ateha'amou 'anai ha'arahesi'i araanunu na ai'a tahi nai awa suri'i.

³Naasi 'au 'irisia domoi aidangisia do 'iatei na Hi'ona Maea na marungia, 'a bwa'i ha'atee su'amuria Jisas. Ma 'a bwa'i nei nai ha'arangasia mwada'u hura'a do'ia Jisas na Araha, 'onaa na Hi'ona Maea 'a bwa'i marungia.

⁴'A ragoi mwani bane ni Hi'ona Maea nara he'ete'i hairiu, ma'ata ra hura'a mai baania moi ta'i Hi'ona Maea. ⁵'A ragoi tatau'aro he'ete'i hairiu na'i heisoj, ma'ata 'e ta'i Araha moi 'anai tau'aro tanaa. ⁶Ma ragoi herehere 'ada'i mwani tatau'aro 'isi, ma'ata 'e ta'i God moi na haa'i aidangi 'isi tanaraui noni 'anai tau'aro.

⁷Gau 'ome 'iraraa doni Hi'ona Maea 'a awa beigia suri'i mwani bane he'ete'i hairiu na haa'i tanagia. Mana bane 'isi, 'anai 'a'auhiraui mwani inoni hinihini hako. ⁸Tara'i nei, na Hi'ona Maea 'a haa tanaraui bane 'anai hadahada beiai madoma, ma tara'i nei beiai aidangi. ⁹Na ta'i Hi'ona Maea naasi 'a hauai hinihini na wetewete tanaa tanei, mana nata nei, 'a haa tanaai bane 'anai ha'agorohi'i nei ra daoha. ¹⁰Ma tara'i nei 'a haa tanaraui bane 'anai hau'i ha'abu'oahu. Tara'i nei na Hi'ona Maea 'a haa tanaraui bane 'anai ha'arangasi'i hura'a 'ado'adona'i a God, ma tara'i nei 'a haa tanaraui bane 'anai 'ome 'iraraa 'onaa ni maho na ha'arangasi'i hura'a i nata nei, ra boi baania God ma'ua ai'a. Tara'i nei na Hi'ona Maea 'a haa tanaraui bane 'anai hadahada 'ini'i mwane ha'atee he'ete'i hairiu, ma tara'i nei 'a haai bane tanaraui 'anai ha'atee ruha-ruhasi'i hura'a. ¹¹Ma'e ta'i Hi'ona Maea moi na haa'i mwani bane he'ete'i hairiu 'isi tanagia suriai he'irisina.

Mwane Dora Na'i Ta'i Abe

¹²Ni abenai noni 'a to'ora'i mwane dora he'ete'i hairiu, ma'ata 'e ta'i abe mau. 'A ta'isada ro'u beigaui sae hinihini nagau 'onaai abena Kraest.

¹³Rei'uua i'oe 'e ai Jiu ma'ua ai'a, rei'uua i'oe 'e slev ma'ua 'o ai'a, 'igaaui

hako gau bwareomaea 'inia ta'i Hi'ona Maea moi na'i ta'i abe naasi. Mia God 'a haa tanagai ta'i Hi'ona Maea naasi suri'i tahingagaa'i.

¹⁴Mia God 'a ai'a tau'aronai abe 'inia moi ta'i dorai abe, ma'ata 'a tau'arona 'ini'i mwane dorai abe he'ete'i hairiu. ¹⁵'Onaa ni uwa-uwa 'ai o'ani, "Suria 'inau ai'a rimarima, 'inau ai'a dora 'inia abe." Rei'uaa na ha'atee o'asi, 'ia 'a hasi ro'u mau wou na'i ta'i abesi. ¹⁶Ma 'onaa na karinga 'ai o'ani, "Suria 'inau ai'a ha'i maa, 'inau ai'a dora 'inia abe." Ma rei'uaa na ha'atee o'asi, 'ia 'a hasi ro'u mau wou na'i ta'i abesi. ¹⁷Na abe 'ai rongorongo he'ua 'onaa ni abe 'ai aho'ita'i maa hako moi? Ma 'ai matai si-si'ini he'ua 'onaa 'ai aho'ita'i karinga hako moi? ¹⁸'A ai'a o'asi! 'Ia God 'a nuga'i mwane dora he'ete'i hairiu na'i abe suriai 'adoma'ina. ¹⁹'Inia 'onaa 'a bwa'i nuga'i mwane dora he'ete'i hairiu na'i abe, 'a bwa'i 'ome 'onaa abenai sae'a. ²⁰Naasi 'anai hauai ta'i abei noni bubu, na mwane dorai abe he'ete'i hairiu rai hasigoni. ²¹Naasi ni maa 'a bwa'i matai o'ani 'inia rimarima, "Inau 'au 'ita'o." Ma'uasi na bwau 'a bwa'i matai 'unua tanararuai rua uwa-uwa do'a 'itararu.

²²Hoita naasi, rei'uaa na gau 'adoma'inia do ra'i dora suri'i abegaa'i ra maemae'a, ma'ata ra ororiu di'u tanagia. ²³Mana dora nara ai'a taraa 'ome goro magau ni-ninima 'ini'i, nagaugu here taguma'ini'i goro magau ha'abwarasi'i. ²⁴Me ni dora nagau ai'a ni-ninima 'ini'i, ra ai'a taraa ororiu 'anai ha'abwarasi'i goro. 'Oha 'ia God 'a ha'apwa'ara'i abegaa'i, 'a haa'i tau'aro ororiu tanarai dora suri'i abegaa'i nagau ni-ninima 'ini'i. ²⁵'A haua o'asi, neina na mwane dora na'i abe rai abui 'itaraau hairiu, ma'ata rai taguma'iniraa hairiu. ²⁶'Onaa 'e ta'i dorai abe nai rongomaata'i, na mwani dorai abe hako rai rongomaata'i ro'u beia, ma 'onaa 'e ta'i dorai abe narai ha'ahoua, na mwane dorai abe hako rai wa'ewa'e ro'u beia.

²⁷Naasi, 'i'amou hako ra'i dora 'inia abena Kraest. ²⁸Ma na'i heisoi, na 'adonai nei 'a dauai tau'aro na 'ia God na nuga tanaa. 'Etana, 'ia God 'a nugaraui Ha'ataari. Na'i ruana, 'a nugaraui nei narau ha'arangasi'i hura'a 'ado'adona'i a God. Na'i oruna, 'a nugaraui ha'ausuri. Tara'i nei 'a nugaraui 'anai hau'i ha'abu'oahu, ma tara'i nei 'anai ha'agorohiraa aho'i nei ra daoha, ma ra'i nei 'anai hei'a'auhi. Ra'i nei 'ia God 'a nugaraui 'anai na'otaranai heisoi, ma tara'i nei 'anai ha-hadahada 'ini'i mwani ha'atee he'ete'i hairiu. ²⁹Ai'a nugaraui hako dorai ha'i Ha'ataari, ma'ua ha'i sae 'anai ha'arangasi'i hura'a 'ado'adona'i a God, ma'ua dorai ha'ausuri. Ma ai'a dorau to'oraa hako bane 'anai hau'i ha'abu'oahu, ³⁰mana bane 'anai ha'agorohiraaui nei ra daoha, ma'ua bane 'anai ha-hadahada 'ini'i mwane ha'atee he'ete'i hairiu, ma'ua bane 'anai ha'atee ruha-ruhasi'i hura'a. ³¹Naasi, suri'i mwani bane 'isi, moi bonasiai daa'i nei nara ororiu di'u.

Heita'ahi Na Ororiu Di'u

Ma naani mareho na ororiu di'u'i ro'u i mwane bane 'isi.

13 ¹'Onaa nau matai ha-hadahada 'ini'i mwani ha'atee he'ete'i hairiu, ma'ua 'ini'i ha'atee adaa'i enjel, minau ai'a to'orai heita'ahi, ni hadahada agu'i ra 'onaa 'o'o ma'ua belo nara tabatabaa na rongo raha kongari moi. ²'Onaa wai to'orai bane 'anai ha'arangasi'i hura'ai 'ado'adona'i

a God, ma'ua wai aidangisi'i mwane mareho hako mana mwane mareho na ai'a sae nai 'irara'i mau, minau ai'a to'oraai heita'ahi, 'inau 'e mareho haaria moi. Ma 'onaai wai to'oraai hinihini nai wetewete 'anai ha'atee tanaai hungahunga maai su'a, minau ai'a to'oraai heita'ahi, 'inau 'e mareho haaria ro'u. ³Rei'uaa nawai hisungiraau pohara 'ini'i bori agu'i hako, ma'uasi wai ha'awatea dorai suu ha'amaesiau na'i 'eu 'inia suria agua Kraest, minau ai'a to'oraai heita'ahi, 'a bwa'i mareho goro nawai daua 'ini'i.

⁴Na huunai heita'ahi 'a ha'ata'i hura'a na'i ahumaratanoa mana hei'a'auhi. Na heita'ahi ai'a 'anai kakawa 'omesiai nata nei 'ini'i mareho na to'ora'i, ma ai'a 'anai 'adoma'i ha'a-ta'eta'e ma'ua ha'aba'o. ⁵Na heita'ahi ai'a 'anai hauai taha nai arunga ta'aa 'inia i nata nei, ai'a 'anai 'adoma'ini'o moi haraari'o, ma'ua taesu'a mwada'u. Ni heita'ahi ai'a 'anai taraa nunuga'i na'i 'ado'adomu i mareho ta'a'i nara hau'i tana'o. ⁶Ni heita'ahi ai'a 'anai wa'ewa'e 'ini'i mareho ta'a'i, ma'ata 'anai wa'ewa'e 'ini'i mareho nara ha'a-momori. ⁷Ni heita'ahi 'anai ta'ahia tarau nata nei rei'uaa na he'ua. Ni heita'ahi ai'a 'anai hinihini ha'ata'aiatai nata nei, ma'ata 'anai hinihinia mana mangudisia rei'uaa mwani mareho ha'abooboo abe rai sirimai.

⁸Ni heita'ahi 'a ai'a to'o ha'a-arosina. Ma'ata, ra'i bane rai matai ai'a'i moi, 'onaai bane 'anai ha'arangasi'i hura'a 'ado'adona'i a God, bane 'anai ha-hadahada 'ini'i mwane ha'atee he'ete'i hairiu, mana bane 'inia aidangi. ⁹'Inia ni aidangi nagau to'oraai mana mareho nagau ha'arangasi'i hura'a ra ai'a tari dora nara ga'i tari iei. ¹⁰Ma na'i 'oha nagai awa na'i aro, 'oha na mwani mareho rai goro hako, na bane 'isi rai ai'a'i moi.

¹¹Na'i 'oha nau kekerei, na hadahadangagu, 'adoma'igu, mana aidangi agua 'a 'onaai gare. Ma tari mai 'oha nau rahunimwane, na mwane here ni gare 'au nugasi'i hako. ¹²Hoita, na'i 'ohani gau ai'a taraa aidangisia goro a God. 'A 'onaai wana nagau haa na'i gilaasi iroiro na gahu. Na'i 'oha nagaigu heisadoi beia, gaigui aidangisia goro 'onaai aidangisigaau na haua. ¹³Naasi 'e oru mareho narai awa tarau, na hinihini, 'adoma'i heitotori, mana heita'ahi. Mana nei na ororiu di'u 'iniraau, naasi heita'ahi.

'E Mamaani 'Ini Rua Bane Ni Hi'ona Maea

14 ¹Moi bonasiai awa tarau na'i heita'ahi, mamoi 'irisili' ro'u i bane anai Hi'ona Maea, ororiu i bane 'anai ha'arangasi'i hura'ai 'ado'adona'i a God. ²'Ia mo'o na to'oraai bane 'anai ha-hadahada 'ini'i ha'atee he'ete'i hairiu, 'a ha-hadahada moi tanaa God, ai'a tanaraau noni. Suria na mareho na 'unu'i 'a bwa'i sae nai aidangisi'i. Na Hi'ona Maea na haua tanaai bane 'anai hadanga'ini'i mareho nara bwarai aidangisi'i. ³Ma'ata na nei na ha'arangasi'i hura'ai 'ado'adona'i a God, 'a hadahada tanaraau noni 'anai 'a'auhiraau dorai wetewete suri'i hinihinidaa'i. 'A hadahada tanaraau 'ini'i hadahada ha'a-'o'ori mana ha'a-aroahu. ⁴Na nei na to'oraai bane 'anai ha-hadahada 'ini'i mwane ha'atee he'ete'i hairiu, 'a 'a'uhia moi hinihinina haraaria. Mia tei na to'oraai bane 'anai ha'arangasi'i hura'ai 'ado'adona'i a God, 'iia 'a 'a'uhi'i hakoi hinihinidaa'i noni na'i heisoi.

⁵Inau 'au 'irisia domoi matai ha-hadahada hako 'ini'i mwani ha'atee he'ete'i hairiu, ma'ata 'au huunai 'irisia domoi to'oraai bane 'anai ha'arangasi'i hura'ai 'ado'adona'i a God. 'Inia na nei na haua o'asi, 'a rago i noni hinihini na 'a'uhiraau di'uraau nei narau ha-hadahada 'ini'i mwani ha'atee he'ete'i hairiu. Me 'onaa 'e nei 'anai ha'a-aidangisiraau noni 'ini'i 'ado'ado 'ada'i ha'atee he'ete'i o'asi, ma ni marehosi 'a matai 'a'uhiraau ro'u i noni nai heisoi.

⁶Naasi arai do'ora mana asigu'i, 'onaa wai boi mawai hadahada tana'amou 'ini'i ha'atee he'ete'i nagau ai'a rongo 'irara'i, 'ai he'uaigui 'a'auhi'amou adaa'i mareho 'isi? Ma'ata, 'onaa wai boi mawai ha'a-aidangisi'amou 'inia mahi na 'ia God na ha'ata'inia tanaau, ma'ua wai ha'ausuri'amou 'inia mahi nau aidangisia 'abaia God, ma'ua wai ha'arangasi'i hura'ai 'ado'ado ana'i tana'amou, ni mareho 'isi rai 'a'auhi'amou di'u. ⁷Na mareho 'onaa gitaa mana 'au na ai'a tahi awa suri'i ra o'asi ro'u. 'Onaa na sae 'a to'o uuhia moi 'au, 'ai he'ua nagai rongo 'iraraa 'inia i gana na uuhia? ⁸Ma 'onaa 'ia mo'o na ha'arongo 'inia tarohani hei'oi 'a bwa'i taba ha'agorohiai 'ahai, 'a bwa'i nei nai aidangisia do'e hei'oi nai to'o. ⁹A o'asi ro'u, 'onaa na'o hadahada 'inia ha'atee he'ete'i na ai'a sae nai rongo 'iraraa, ma bwa'i sae nai aidangisi'i mareho na'o maani'i mana ha'atee amu'i rai hura'a pwaranga moi.

¹⁰Na'i marewanani ra ragoi ha'atee he'ete'i hairiu, mana 'adonai ha'atee 'a to'o 'ana 'ado'ado. ¹¹'Onaa 'e ha'atee nara ha-hadahada 'inia nau ai'a aidangisia, ma 'inau 'onaa sae mahuara tanaraau nei narau ha-hadahada 'inia ha'atee naasi, ma'uasi 'iraau rai 'onaa mahuara tanaau. ¹²Naasi, suriai 'adoma'i wetewete amoo 'anai daa'i bane anai Hi'ona Maea, moi ha'angonia taraua God 'ini'i bane narai ha'a-weteweteai heisoi.

¹³Naasi, 'iatei na to'oraai bane 'anai ha-hadahada 'ini'i mwani ha'atee he'ete'i hairiu, 'ai ha'angonia God 'inia bane 'anai hadahada ruhasi'i hura'ai taha na maani'i tanaraau noni. ¹⁴Na'i 'oha nau ha'arahesi 'inia ha'atee nau ai'a aidangisia, ni tahingagu na ha'arahesi, ma'ata nau ai'a aidangisi'i taha nau 'unu'i. ¹⁵Naasi 'e taha nawai haa? 'A goro do'au ga'i haa'i hako. Wai ha'arahesi 'inia ha'atee he'ete'i, mawai ha'arahesi ro'u 'inia ha'atee nau aidangisia. Ma 'onaa nawai gana ha'aasaa God 'inia ha'atee he'ete'i, wai gana ha'aasaa ro'u 'inia ha'atee nau aidangisia. ¹⁶Na'i 'oha na'o ha'atee ha'aasaa God na'i ha'atee he'ete'i na Hi'ona Maea na haa tana'o, 'a bwa'i tanei 'iniraau nei narau goni wou 'anai ha'arahesi nai matai Amen 'anai 'adoma'i aratara 'ini'i hadahada amu'i, suria rau ai'a aidangisi'i taha na'o maani'i. ¹⁷Rei'uaa na ha'arahesi amua 'anai ha'atee ha'aasaa God 'a rongo tahitahi goro, me na ha'arahesi naasi 'a ai'a 'a'uhiai nata nei, suria 'a ai'a aidangisia bei'o.

¹⁸Nau 'au ha'atee ha'agorohia God, 'inia 'au matai hadahada 'ini'i ha'atee he'ete'i di'umoo hako. ¹⁹Ma'ata na'i 'oha 'anai ha'arahesi goni beiraau noni, rei'uaa 'e rima ha'atee ha'amadomaahu moi nau matai 'unua hura'a 'anai ha'ausuriraau, 'a goro baaniai 'unua hura'ai taringai merui ha'atee na'i ha'atee he'ete'i nai kakui ahudaau 'ini'i.

²⁰Arai do'ora mana asigu'i, na 'adoma'imoo'i rai abui 'onaai gare 'ini'i mareho 'isi. Na 'adoma'imoo'i rai 'onaai saemaua. Ma'ata na'i aba anai ora-ora'a, moi awa odo-odo 'onaai gare mweramwera'a. ²¹'Ia Araha God 'a 'unua o'ani na'i Usu-usu Maea,

“Inau wai ha'a-taarirauu woui noni mahuara nara hadahada 'ini'i mwane ha'atee he'ete'i 'anai hadahada tanaraaui noni agu'i.

Ma rei'uua nai o'asi, 'iraaui noni agu'i rau bwa'i raba rongo'i hadahada agu'i.”[†]

²²Naasi ni bane 'anai ha-hadahada suri'i ha'atee he'ete'i hairiu, 'e ha'ara tanaraaui nei narau ai'a hinihini, ai'a tanaraaui noni hinihini. Mana bane 'anai ha'arangasi'i hura'ai 'ado'adona'i a God, 'e bane na 'a'auhiraui noni hinihini, ai'a 'ada'i nei narau ai'a hinihini.

²³'Onaa na noni hinihini hako rai boi goni marai hadahada 'ini'i ha'atee he'ete'i hairiu, ma ra'i nei nara ai'a aidangisi'i ha'atee o'asi ma'ua ra'i sae ahurodo rai siri ro'u wou, na'i 'oha rai rongo'amou, rai 'adoma'inia domou bweu. ²⁴Ma 'onaa 'imoou hako mou ha'arangasi'i hura'a 'ado'adona'i a God na'i 'oha narau siriwou, 'iraaui raigu 'ome 'irara'i ora-ora'a adaa'i 'ini'i taha narau rongo'i, mana mareho rau rongo'i rai hiiri'i tahingadaa'i. ²⁵Na mwani mareho ta'a'i nara bainihu suri'i tahingadaa'i rai ha'ata'i hura'a. Naasi raigui topiruru auru 'anai ha'arahesia God marai ha'arangasia hura'a o'ani, “Ha'amomori! 'Ia God 'a awa 'ini bei'amou.”

Herehere 'Anai Rihunga'i

²⁶Arai do'ora mana asigu'i, maho nau 'unua tana'amousi 'a o'ani. Na'i madoraa namoi boi goni 'anai rihunga'i, 'e nei beiai gana, 'e nei 'anai ha'ausuriraaui noni, 'e nei 'anai maani'i hura'ai taha na 'ia God na ha'ata'ini'i tanaa, 'e nei 'anai ha-hadahada 'ini'i mwani ha'atee he'ete'i hairiu, ma'e nei 'anai ha'atee ruhasi'i hura'ai taha na 'unu'i. Ma na'i 'oha namoi haa'i mareho 'isi, moi haa'i hako 'anai ha'a-wetewete'i hinihinidaa'i sae ni heiso'i. ²⁷Hoita, 'onaa tara'i nei narau raba hadahada 'ini'i mwane ha'atee he'ete'i hairiu, 'e waira rua ma'ua oru moi narai matai haua. Ma na'i 'oha narai hadahada, rai abui hadahada ta'i 'oha. 'Onaa ta'i abe nai hadahada, ma ta'i nei nai ha'aagau 'anai ha'atee ruhasi'i hura'a tanaraaui noni taha na 'unu'ia mo'o na hadahadasi. ²⁸Ma 'onaa na bwa'i sae 'anai orisi hadahada, me'ia mo'o na ha-hadahada na'i ha'atee he'ete'i 'ai papaku. 'A goro do'ai hadahada haaria tanaa God.

²⁹Na'i aba 'anai ha'arangasi'i hura'ai 'ado'adona'i a God, 'e waira rua ma'ua oru moi narai matai hadahada miraaui noni hinihini raigui wai'ado'ado goro suri'i mareho narau 'unu'i. ³⁰Ma 'onaa 'e abe 'iniraaui nei narau bahurongo na 'ia God 'ai ha'ata'inia tanaa mareho 'anai maania, 'ia mo'o na hadahada 'ai papaku ga'u maai ha'awateai nata abe 'anai hadahada. ³¹'Onaa moi suriai heresi, 'i'amou hako moi matai to'o madoraa 'anai

ha'arangasi'i hura'a i 'ado'adona'i a God. Ma naasi moi matai ha'ausuringa'i baani'amou, mamoi matai ha'a-'o'ori'amou hairiu. ³²Iraaui nei narau to'oraai bane 'anai ha'arangasi'i hura'a i 'ado'adona'i a God, rau matai ha'a-bwarasiraau haariraau 'anai hadahada na'i madoraa na nata sae 'a hadahada. ³³Inia 'ia God 'a 'irisia do mwani mareho rai abui sikoha'i, me dogai awa aratara goni goro. Ma naasi herehere adaa'i noni hinihini suri'i mwane 'omaa.

³⁴Io, 'iraaui urao ra ga'i bahu na'i 'oha nara goni hako mai noni hinihini 'anai ha'arahesi. 'A ai'a ta'isada dorai hadahada, ma 'onaai 'unua ana tanagaau na'i Ringe ana'ia Moses, rai awa na'i bahaidi heimarungi adaa'i saemwane. ³⁵Onaa 'e mareho narau raba aidangisia, 'a goro dorai songa'iniraaui mwane adaa'i 'oha narai aho'i 'ari suri'i ruma adaa'i. Ai'a 'ome arari tanaai urao do'ai 'unu'i hura'ai taha na 'adoma'ini'i na'i 'oha nara goni mai na'i ruma maea 'anai ha'arahesi.

³⁶Onaa mou ai'a 'adoma'i aratara beiau, 'a 'ua? Mou 'adoma'inia dona Taroha Goro ana God 'a taraawa'a bei'amou ma do 'i'amou moi na taha bei'amou? ³⁷Onaa 'e nei na 'adoma'inia do 'iia 'e sae 'anai ha'arangasi'i hura'a i 'ado'adona'i a God ma'ua 'e bane anai Hi'ona Maea na daua, 'a ga'i aidangisia doni maho nau usua dio tana'amou, ra'i ha'atora baania Araha. ³⁸Ma 'onaa 'a 'ageta'i rongoai ha'ateeni, 'i'amou moi abui rongo'i ro'u i taha na maani'i.

³⁹Hoita naasi arai do'ora mana asigu'i, moi 'adoma'i wetewete 'anai dauai bane 'anai ha'arangasi'i hura'a i 'ado'adona'i a God. Ma'ata mou abui ha'a-bwarasiraau nei narau to'oraai bane 'anai ha-hadahada 'ini'i mwane ha'atee he'ete'i hairiu. ⁴⁰Ma'ata moi 'iraraa do na mwane mareho hako namoi haa'i, moi haa'i suriai huunai herehere na goro ma odo-odo.

Na Suruta'e Aho'i Ana Kraest

15 ¹Arai do'ora mana asigu'i, nau raba ha'a-'adoma'i aho'isi'amou aho'i 'iniiai Taroha Goro nau bwani taroha'inia tana'amou. Mou bwani daua'a ma naasi mareho na ha'a-wetewete'i hinihinimoo'i. ²Ma 'onaa mou dau baabau na'iei, moi dau namoou i tahi tarau. 'Onaa mou ai'a, mana hinihinimoo 'ai 'ari pwaranga moi.

³Inau maania tana'amoui taha nara maania tanaau na ororiu di'u. Naasi mae na haua Kraest na'i dadaahoro 'ini'i ora-ora'a agaa'i 'onaai usua ada i rarabea na'i Usu-usu Maea na'i 'oha bwani. ⁴Ra aoraa na'i wabwa, 'e rua dangi na hako mana'i oruna 'a suruta'e aho'i 'onaai ha'arangasia ada na'i Usu-usu Maea. ⁵Ma ha'ata'i tanaa Pita, ma na'i muri 'agu ha'ata'i ro'u tanaraau hakoi ta'i tangahuru mana rua Ha'ataari. ⁶Ma na'i muri 'e rima meru madara 'iniraaui noni hinihini na ha'ata'i ro'u tanaraau moi na'i ta'i 'oha, ma ragoi nei 'iniraau nara tahi mau rei'uaa haru nei ra maea. ⁷Naasi 'a ha'ata'i ro'u tanaa Jems, na'i muri 'agu ha'ata'i ro'u tanaraau hakoi Ha'ataari.

⁸Na'i ha'ahakona 'agu ha'ata'i ro'u tanaau, 'inia 'inau 'onaai nei nau ai'a huta na'i huunai madoraa 'ana. ⁹Nau ai'a ororiu di'u 'onaairaui tara'i Ha'ataari, ma ai'a ta'isada dorai 'unuau 'iniiai Ha'ataari, suria 'au norata'aia

heiso ana God. ¹⁰Ma'ata suriai goro ana God 'iniau, na hauau o'asi 'inia 'onaai Ha'ataari, mana goro na haa 'iniau 'a ai'a 'ari pwaranga. 'Inau nau tau'aro raha di'u baaniraau mwane Ha'ataari hako, ma ai'a do 'inau haariau, me 'iniai hei'a'auhi ana God 'a awa beiau. ¹¹Ma ai'a 'ua, rei'uaa 'inau ma'ua 'iraau narau taroha'iniai Taroha Goro. Taha na ororiu, naasi do 'i'amou mou hinihinia'a moi ta'i Taroha Goro naasi.

Na Suruta'e Aho'i Adaau Noni Hinihini

¹²'Onaa namou hinihiniai taroha'inia ameeu i suruta'e aho'i ana Kraest baaniai mae, ma he'ua i 'unua amooou do 'iraau nei nara mae ra bwa'i suruta'e aho'i? ¹³'Onaa nara bwa'i suruta'e aho'i, ma ha'ata'inia do'ia Kraest ai'a suruta'e aho'i ro'uta baaniai mae. ¹⁴Ma 'onaa 'ia Kraest 'a ai'a suruta'e aho'i baaniai mae, me 'i'ameu meu heitaroha'i pwaranga, mana hinihinimoo 'a 'ari pwaranga ro'u moi. ¹⁵⁻¹⁶Mana nata mareho ro'u, 'onaa 'iraau nei ra mae ra bwa'i suruta'e aho'i, mana maho nameu taroha'inia 'inia God do'a ha'a-suruta'ea Kraest baaniai mae 'a ai'a ha'a-momori. Ma 'onaa 'a ha'a-momori do 'iraau sae ra mae ra bwa'i suruta'e baaniai mae, me 'ia Kraest 'a ai'a suruta'e baaniai mae. ¹⁷Ma 'onaa 'ia God 'a ai'a ha'a-suruta'ea Kraest baaniai mae, na hinihinimoo 'a 'ari pwaranga moi mamou awa ro'u mau suri'i ora-ora'a amoo'i, ¹⁸mana nei nara hinihinia Kraest nara bwane mae'a rau ai'a ataha beia God! ¹⁹Ma 'onaa gau 'adoma'inia doni hinihinigaau beia Kraest do 'ana moi tahitahi agaau na'i marewanani, ma ha'arohaigaau di'u, suria na hinihinigaau 'e maho haaria moi.

²⁰Ma'ata 'a ai'a o'asi! 'Ia God 'a bwani ha'a-suruta'ea Kraest baaniai mae, ma ha'ata'inia do'ia God 'ai ha'a-suruta'eraau ro'u baaniai mae 'i nei nara mae. ²¹Mou 'iraraa, suria ni mae 'a boi moi baaniai ta'i sae, na suruta'e aho'i 'a boi ro'u moi baaniai ta'i sae. ²²'Igaau hako gai mae suria 'igaau ra'i warowarona Adam, miraau nei narau hinihinia Kraest rai suruta'e aho'i baaniai mae. ²³Ma'ata 'e nei ma to'oraai madoraa ana 'anai suruta'e baaniai mae. 'Ia Kraest na suruta'e na'i na'o, mana nei ana'i raigui suruta'e ro'u na'i 'oha nai aho'i mai. ²⁴Na'i muri 'aigui tari ha'ahakonai marewana. 'Ia Kraest 'ai hei'oi, maai ha'aheho'i mwani adaro mana mwani mareho ta'a'i nara to'o mena. Ma na'i 'ohasi, 'ia Kraest 'aigui taranga'inia tanaa Godi Amana i hourana 'anai marungia. ²⁵Ma na'i na'o, 'ia Kraest 'ai heimarungi tarau tari 'oha 'ai ha'ahehoraau hakoi maerongana. ²⁶Mana mae, naasi maeronga ha'ahako 'anai ha'a-ai'aa. ²⁷⁻²⁸'Inia na Usu-usu Maea 'a o'ani, "Ia God 'a nuga'i mwane mareho hako na'i bahainai heimarungi ana Kraest." Hoita, na'i 'oha nara 'unua do mwane mareho hako 'ia God na nuga'i na'i bahainai heimarungi ana, gau aidangisia goro do'ia God 'a ai'a nugaa haaria na'i bahainai heimarungi ana Kraest. Ai'a! 'Ia God haaria na hauai mena tanaa Kraest 'anai marungi'i mwane mareho hako. Ma na'i 'oha na 'ia God 'a nuga'i mwane mareho hako na'i bahainai heimarungi anai garena 'ia Jisas Kraest,

'ia Kraest 'aigui nugaa auru haaria na'i bahainai heimarungi ana God. Ma naasi 'ia God naigui marungil'i mwani mareho hako.

29^oOnaai bwani 'iraraa amouu, tara'i nei ra bwareomaea 'anai 'a'auhiraau sae ra mae. 'A 'ua narau daua 'inia bwareomaea naasi, 'onaa narau 'iraraa do'iraau sae ra mae ra bwa'i suruta'e aho'i? 30Ma 'onaa gau bwa'i suruta'e aho'i baaniai mae, 'i'ameu meu ga'i bwa'i mwa'emwa'e 'anai taroha'inia Kraest 'ado 'oha rei'uaa namei mae! 31'Ado dangi 'au hano suaai mae! 'A ha'a-momori naasi. 'Onaa 'a ai'a ha'a-momori, 'a ai'a ha'a-momori ro'u do 'inau 'au wa'ewa'e di'u 'inia hagu amouu beiai Arahaga 'ia Jisas Kraest. 32Na'i Efesas 'iraau nei narau aba gugua rau 'onaai mwamwaa wawauru narau raba ha'ata'aiu di'u. 'E taha na goro 'inia rongomaata'i 'onaa nagau bwa'i suruta'e aho'i baaniai mae? 'Onaa nagau bwa'i suruta'e aho'i baaniai mae, 'a goro gasi dogai ha'isuriai ha'atee na o'ani, "Gai ngaungau magari gonogono, 'inia na'i ho'oa gai mae."[†]

33Ra gasi pwari'l'amou 'ini'i mwane mamaani o'asi. 'I'amou mou aidangisiai ha'atee ra 'u'unua na o'ani, "Abui hagu beiraau nei na barongadi ra ta'a'i, rau gasi ha'ata'ai ai barongamu na goro." 34Moi wai'i aho'i mai 'adoma'imoo'i mamoi hura'a mai baaniai ora-ora'a. Ra'i nei 'ini'amou, mou ai'a huunai aidangisia God. Ni mareho nau 'unua tana'amousi 'e mareho namou ga'i ninima suria.

'Omehanai Abe 'Oha Nai Suruta'e Aho'i

35Ra'i nei rai o'ani, "Ai he'ua ni sae ra mae raigui suruta'e aho'i ro'u baaniai mae? Mana abeda rai 'ome he'ua?" 36Oru bweu! Na heiarami 'oi sadoia na'i baronganai kora. Na'i 'oha na'o hasiai kora na'i mou amua, na kora 'ai mae ga'u maigui tano'i raboa. 37-38Na korai wiit ma'ua namoiwou ta kora na'o hasia 'a 'ome he'ete'i baaniai mareho na raboa, suria 'ia God na haa tanaai 'omeha na'i 'oha na raboa ara'a ma suriai 'omeha na 'ia God na 'irisia.

39Na mwane maho nagau hasi'i, na abedaa'i ra 'ome he'ete'i hairiu na'i 'oha ra tahi ara'a. 'A ta'isada ro'u bei'i mwane mareho tahitahi na'i marewana, 'onaagiai noni, ma'ua mwamwaa, manu, mana ii'a.

40'Ia God 'a ha'apwa'ara'i mwani mareho na'i marewana ma na'i aro marawa. Mana 'ome goro ni maho ni aro 'a he'ete'i baaniai 'ome goro ni maho ni marewanani. 41Na sina 'e 'ome goro ana haaria, na hura 'e 'ome goro ana ro'u haaria, mana hee'u ra'i 'ome goro adaa'i ro'u haari'i. Mana hee'u ra'i 'ome goro adaa'i ro'u he'ete'i hairiu.

42'Ai o'asi ro'u i abegaa'i na'i 'oha 'ia God 'ai ha'a-suruta'egia baaniai mae. Na abe nagau toringia na'i 'oha nagai mae 'a bwa'i ore ma' ngabo, ma'ata ni abe na 'ia God nai ha'a-suruta'ea aho'i 'ai awa tarau. 43Ni abe na 'ome ta'aa ma maemae'a ga'u, 'ia God 'ai ha'a-'omegoroa maai ha'a-weteweta na'i 'oha 'ai ha'a-suruta'ea baaniai mae. 44Ni abe nagau toringia, 'e abe moi 'anai

marewanani, mana abe nai suruta'e aho'i, 'e abe 'anai aro. 'Onaai to'oraa agaau abe 'anai marewana, 'a o'asi ro'u, na'i nata aba 'e abe 'anai aro.

⁴⁵Na'i Usu-usu Maea ra usua dona 'etanai sae, 'ia Adam, 'ia God 'a ha'apwa'araa ma hauai tahi tanaa. Mana ruana'i Adam, 'ia Kraest, 'e Hi'onaa na matai hauai tahi tanagia. ⁴⁶Naasi mou 'omesia doni abe 'anai aro 'a ai'a boi na'i na'o, ma'ata na abe ni marewana ga'u, maagu boi na'i muri 'i abe 'anai aro. ⁴⁷Na 'etanai Adam 'ia God 'a tau'arona mai baaniai ano, mana ruana'i Adam 'a boi baaniai aro. ⁴⁸Igaau hako inoni nai marewanani, gau to'oraai abe 'onaai abenai nei na boi baaniai ano. Migaaui nei nagai taha mau ara'ai aro, na abega rai 'onaai abenai nei na boi baaniai aro. ⁴⁹Ha'amomori! Na abega na'i 'ohani 'e abe ni marewanani moi 'onaai abena Adam, ma na'i muri na abega 'ai ta'isada mau ro'u 'onaai abena Kraest na boi baaniai aro.

⁵⁰Nau wai 'unua tana'amou arai do'ora mana asigu'i, na abe hasi'o mana 'abu 'a ai'a arari 'anai siri na'i hourana ana God. Ni abega 'ai ngabo ai'aa moi ma ai'a ta'isada 'anai awa tarau na'i aro.

⁵¹'Io. Wai 'unua tana'amoui mareho na bainihu namou ai'a aidangisia. 'Igaau gau bwa'i mae hako. 'Inia na'i 'oha nagai rongoa rai uuhiai ahuri ha'ahako, na abegaa'i rai orisi 'ini'i abe haoru ⁵²mana orisi nagai haua 'ai raurau di'u 'onaai maregugu anai maa. Na'i 'ohasi, ni nei ra mae raigui suruta'e mana abedi rai orisi mara bwa'i mae'a ro'u ta 'oha, mana nei nara tahi na'i 'ohasi na abedi rai orisi o'asi ro'u. ⁵³'Inia 'a ororiu doni abe na matai ngabo 'ai orisi 'inia abe na bwa'i matai ngabo, mana abe na matai mae 'ai orisi 'inia abe na bwa'i matai mae.

⁵⁴Ma na'i 'oha naigui to'o o'asi, naasi 'aigui to'o ha'a-momori taha nara usua na'i Usu-usu Maea na o'ani, "Ni mae naasi 'ia God 'a ha'a-ai'aa ma bwane ha'ahaoa'a!"[†]

⁵⁵"Gaugu bwa'i maaa'usia'a i mae,
mana mae 'agu ai'a to'o mena'a 'anai ha'ata'aigaaui!"[†]

⁵⁶'Irai noni ra maaa'usia'i mae 'ini'i ora-ora'a adaa'i. Marau ora-ora'a suriai horosi'i adaa'i Ringe ana'ia Moses. ⁵⁷Ma'ata gau ha'atee ha'agorohia God, 'inia 'a ha'ahaoa tanagaau mae mana ora-ora'a 'inia mae ana Araha aga, Jisas Kraest!

⁵⁸Naasi arai do'ora mana asigu'i, moi ura baabau mamoi abui su'a mwada'u baaniai taha na odo-odo. Moi abui agohe 'anai hau'i tau'aro amoo'i tanaa Araha, 'inia mou 'iraraa do 'abwa'i tau'aro namoi haua tanaa Araha nai 'ari pwaranga.

Goni Ha'a Nadaaui Inoni Hinihini Na'i Jerusalem

16 ¹'Io. Na'i 'oha namoi goni ha'a 'anai 'a'auhiraau noni ana'ia God na'i Jerusalem, moi haai here nau 'unua tanaraau noni hinihini na'i Provensi Galesia. ²Suri'i 'ado dangi sade, 'ahutanai noni 'ai nuga sigiai siha ha'a na matai haa mai taguma'inia. 'Ai suria moi siha na matai sadoia na'i sadesi. Moi haua o'asi neina 'oha nawai ataha mai bei'amou, ni ha'asi 'ai

bwane awa agau'a, mamou bwa'i bonasiai soi ha'a ro'u'a baani'amou. ³Na'i 'oha nawai ataha wou, 'au rabasia domoi sigihiraaui tara'i sae 'anai waai bane amouu 'ari Jerusalem. Minau wai haua ta usu-usu 'anai ha'ataaria beiraaui maai ha'a-aidangisiraau sae hinihini na'i Jerusalem 'iniraaui. ⁴Ma 'onaa na 'ariwou mawai 'omesia do'a arari do 'au ga'i 'ari ro'u, me 'iraaui ga'i hano ro'u moi beiau.

'Ado'adona'i a Pol 'Anai Haal'i

⁵Na'i 'aariha agau, nau 'adoma'inia dowai taha ga'u na'i Provensi Masidonia mawaigui ataha bei'amou. ⁶A 'ome 'onaa do 'au ga'i gere awa orea bei'amou, gasi tari 'oha nai hako i madoraani awarosi. Naasi mamougui 'a'auhiau ro'u na'i 'aariha agau 'ari suri'i dora nawaigui 'ari ro'u suri'i. ⁷Au ai'a rabasia dowai garihi'amou moi suriai gere madoraau mawaigui hano ro'u 'ari ta dora he'ete'i, me 'au rabasia dowai awa bei'amou gere orea 'onaa 'ia Araha 'a 'irisia.

⁸Ma'ata 'inau wai awa ga'u moi 'ini na'i Efesas, tari dangi na 'iraaui Jiu rai ha'ato'oai Rongoi Pentikos. ⁹Inia na'i 'ini 'au to'oraai kae madoraau goro 'anai hau'i mwane tau'aro goro, rei'uaa na ragoi nei ra ura bwarasiau.

¹⁰Na'i madoraau na 'ia Timoti 'ai ataha bei'amou, moi ha'amaotoa goro, 'inia 'iia 'e noni tatau'aro ro'u ana Araha 'onaaiaui. ¹¹Abu tanei 'ini'amou nai 'ome heiheia, ma'ata moi 'a'auhia maai 'ari daara'i goro na'i 'aariha ana tari 'oha nai ataha aho'i mai beiau. 'Inia 'inau 'au totoriai aho'i mai ana beiraaui ro'u haru noni hinihini narau hano beiasi.

¹²Hoita, i do'oragaaua Apolos 'au ha'ata'u'ua wetewete moe'a do'ai hano beiraaui haru noni hinihini narai 'ariwou garihi'amou, ma'ata 'a ai'a 'adoma'inia do'ai hano beiraaui na'i 'ohanisi. Ma'ata 'oha nai 'omesia ta madoraau goro, ma 'ai 'ariwou mau.

Ha'atee Ha'ahako Ana'ia Pol

¹³Moi 'ome'ome goro, mamoi ura baabau suri'i hinihinimoo'i. Mou abui maaa'u, moi wetewete. ¹⁴Na mwane mareho namoi haal'i moi hau'i beiai heita'ahi.

¹⁵Mousu 'adoma'inia Stefanas miraaui nei narau ta'i awa na'i ruma ana. 'Iraau naasi 'i noni hinihini narau rihosi tahamora na'i Akaea, marau wataaraui haariraui 'anai 'a'auhiraui noni ana'ia God. Mau ha'a-ta'u'u'amou arai do'ora mana asigu'i, ¹⁶'anai suriraui sae o'asi, ma'ua 'iatei na tatau'aro raha tanaai heiso'i 'onaairaaui.

¹⁷Au ta'i kae wa'ewa'e di'u 'inia ataha mai adaaua Stefanas, Fotiunatas mea Akaekas. Rei'uaa namou ai'a ataha mai, me 'iraaui narau ataha 'ini'amou ¹⁸marau ha'a-wetewete di'u i 'adoma'igu, 'onaa ha'a-wetewete adaui 'adoma'imoo'i na'i na'o. Na inoni o'asi, moi 'adoma'i ha'ahou'i.

¹⁹'Irai inoni hinihini suri'i 'omaa na'i Provensi Eisia rau 'unua wou ha'atee wa'ewa'e adaui tana'amou. 'Ia Akuila mea Prisila, miraaui inoni hinihini narau goni tarau wou 'anai ha'arahesi na'i ruma adarua, rau 'unua

ro'u wou i ha'atee wa'ewa'e adaau tana'amou na'i atana Araha aga. ²⁰Miraaau hako i noni hinihini na'i 'ini rau 'unua ro'u wou i ha'atee wa'ewa'e adaau tana'amou. 'Oha moi awa goni noni hinihini 'onaai ta'i ruruha, moi here beiai nata nei' 'anai ha'ata'iniiai heita'ahi amou tana'amou hairiu.

²¹'Inau haariau a Pol nau usu ha'ahakoai usu-usuni 'iniiai rimagu 'anai 'unuai ha'atee wa'ewa'e agua tana'amou.

²²'Iatei na ai'a ta'ahia Araha, na ha'a-mama'ai ana God 'ai auru na'i hungana. Araha, 'oi boi raurau!

²³'Au ha'arahesi mia Araha aga 'ia Jisas 'ai ha'agorohi'amou.

²⁴'Au ta'ahi'amou hako i nei namou hagu beia Jisas Kraest. Amen.

16:20 *Here beiai nata nei:* Na'i ha'atee ni Grik ra 'unua "ngooniai nata nei beiai heingooni ni heita'ahi." Na'i madoraasi, 'iraaau sae mwane rau ngooniai babanai nata sae mwane, miraaui urao rau ngooniai babanai nata urao 'anai ha'ata'iniiai heita'ahi tanaraau hairiu. 'A ta'isada beiai herehere agaau na'i 'ohanisi 'oha gau here beiai nata nei.